

Univerza
v Ljubljani

Fakulteta
*za gradbeništvo
in geodezijo*

Jamova cesta 2
1000 Ljubljana, Slovenija
<http://www3.fgg.uni-lj.si/>

DRUGG – Digitalni repozitorij UL FGG
<http://drugg.fgg.uni-lj.si/>

To je izvirna različica zaključnega dela.

Prosimo, da se pri navajanju sklicujete na bibliografske podatke, kot je navedeno:

Gril, K. 2012. Predlog prostorske ureditve razpršene gradnje na območju Vinske Gore v Občini Velenje. Diplomaska naloga. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo. (mentorica Zavodnik Lamovšek, A.): 85 str.

University
of Ljubljana

Faculty of
*Civil and Geodetic
Engineering*

Jamova cesta 2
SI – 1000 Ljubljana, Slovenia
<http://www3.fgg.uni-lj.si/en/>

DRUGG – The Digital Repository
<http://drugg.fgg.uni-lj.si/>

This is original version of final thesis.

When citing, please refer to the publisher's bibliographic information as follows:

Gril, K. 2012. Predlog prostorske ureditve razpršene gradnje na območju Vinske Gore v Občini Velenje. B.Sc. Thesis. Ljubljana, University of Ljubljana, Faculty of civil and geodetic engineering. (supervisor Zavodnik Lamovšek, A.): 85 pp.

Univerza
v Ljubljani

Fakulteta za
*gradbeništvo in
geodezijo*

Jamova 2
1000 Ljubljana, Slovenija
telefon (01) 47 68 500
faks (01) 42 50 681
fgg@fgg.uni-lj.si

VISOKOŠOLSKI ŠTUDIJ
GEODEZIJE
SMER ZA PROSTORSKO
INFORMATIKO

Kandidatka:

KATARINA GRIL

**PREDLOG PROSTORSKE UREDITVE RAZPRŠENE
GRADNJE NA OBMOČJU VINSKE GORE V OBČINI
VELENJE**

Diplomska naloga št.: 384/PI

**A PROPOSAL FOR THE REGULATION OF
CONSTRUCTION AREAS DISPERSED SETTLEMENTS
IN THE AREA VINSKA GORA IN THE MUNICIPALITY
OF VELENJE**

Graduation thesis No.: 384/PI

Mentorica:

doc. dr. Alma Zavodnik Lamovšek

Predsednik komisije:

viš. pred. mag. Samo Drobne

Član komisije:

viš. pred. dr. Miran Ferlan

Ljubljana, 09. 11. 2012

STRAN ZA POPRAVKE

Stran z napako

Vrstica z napako

Namesto

Naj bo

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana **KATARINA GRIL** izjavljam, da sem avtorica diplomske naloge z naslovom:
»PREDLOG PROSTORSKE UREDITVE RAZPRŠENE GRADNJE NA OBMOČJU VINSKE GORE V OBČINI VELENJE«.

Izjavljam, da je elektronska različica v vsem enaka tiskani različici.

Izjavljam, da dovoljujem objavo elektronske različice v repozitoriju UL FGG.

Ljubljana, oktober 2012

(podpis)

BIBLIOGRAFSKO – DOKUMENTACIJSKA STRAN IN IZVLEČEK

UDK:	711.41(043.2)
Avtor:	Katarina Gril
Mentor:	doc. dr. Alma Zavodnik Lamovšek
Naslov:	Predlog prostorske ureditve razpršene gradnje na območju Vinske Gore v občini Velenje
Obseg in oprema:	85 str., 5 pregl., 48 slik, 10 kart
Ključne besede:	razpršena gradnja, razpršena poselitev, ureditev naselja, Vinska Gora

Izvleček

Cilj diplomske naloge je predstaviti naselje Vinska Gora v občini Velenje ter izdelati predlog njegove ureditve. Diplomska naloga obsega teoretični in praktični del.

V prvem delu je na teoretičen način opisano področje urejanja naselij, razpršene gradnje in poselitve. Dodana so tudi obstoječa merila in pogoji za urejanje območij razpršene gradnje (PRS, 2004) v Sloveniji in konkretno za obravnavano območje (PUP 01, 2010).

V praktičnem delu je naprej predstavljeno naselje Vinska Gora, ki leži v občini Velenje. Sledijo prostorske analize, ki so grafično prikazane na kartah v merilu 1:10000. Poleg prometne analize in morfološke analize, varovanja in omejitev v prostoru, je izdelana še vizualna analiza ter analiza reliefa. Na podlagi opravljenih analiz je v zaključku predstavljen še koncept razvoja naselja.

BIBLIOGRAPHIC – DOCUMENTALISTIC INFORMATION

UDC: 711.41(043.2)
Author: Katarina Gril
Supervisor: Assist. prof. Alma Zavodnik Lamovšek, Ph. D.
Title: A Proposal for the regulation of construction areas dispersed settlements in the area Vinske Gore in the municipality of Velenje
Notes: 85 p., 5 tab., 48 fig., 10 map.
Keywords: Dispersed – settlements, dispersed colonization, proposal for the arrangement of a settlement, Vinska Gora

Abstract

The aim of undergraduate work is to present a settlement and its proposal for regulation. The work is composed of a theoretical and practical part.

In the first part it is described the field of regulation of settlements dispersed-settlements areas and colonization. It is also described the critical and normativs of the area which was put on researched.

On the beginning practical part it is described the settlement Vinska Gora. On then next pages are made maps of the spatial analysis which are drawn on the maps with the scale 1:10000. For the better clarity of the area also made visual and relief maps. At the end it presented the concept of the development of Vinska Gora.

ZAHVALA

Pri nastajanju diplomske naloge, se iskreno zahvaljujem mentorici, doc. dr. Almi Zavodnik Lamovšek.

Zahvala gre tudi domačim, ki so me spodbujali in mi bili v pomoč v času študija.

Za strokovne podlage in posredovane podatke, se najlepše zahvaljujem Geodetski upravi RS, izpostava Žalec.

Najlepša hvala vsem!

KAZALO

1	UVOD	1
2	RAZPRŠENA POSELITEV IN RAZPRŠENA GRADNJA	3
2.1	Razpršena poselitev	4
2.2	Razpršena gradnja	5
3	SISTEMSKA UREDITEV PROSTORSKEGA NAČRTOVANJA V SLOVENIJI TER MERILA IN POGOJI ZA PROSTORSKO UREJANJE OBMOČIJ RAZPRŠENE GRADNJE	7
3.1	Strategija prostorskega razvoja Slovenije	7
3.2	Prostorski red Slovenije	9
3.3	Zakon o prostorskem načrtovanju	11
3.4	Občinski prostorski načrt	12
3.5	Merila in pogoji prostorskega urejanja območja Vinske Gore	15
	Funkcionalna merila in pogoji	16
	Merila in pogoji za varstvo okolja, ohranjanja narave	19
4	PREDSTAVITEV IN ANALIZA OBRAVNAVANEGA OBMOČJA	21
4.1	Geografski opis območja Vinske Gore	21
4.1.1	Gospodarski razvoj	26
4.2	Zgodovinski oris Vinske Gore	27
4.3	Franciscejski kataster	29
4.4	Prebivalstvo po starostnih skupinah in spolu	31
4.4.1	Gospodinjstva po številu članov, naselja	32
4.4.2	Izobrazbena in zaposlitvena struktura	33
4.5	Analiza prostorskih struktur	34

	Voda	34
	Gozdarstvo in gozdovi s posebnim režimom	35
4.5.1	Karta reliefa	37
4.5.2	Analiza namembnosti objektov	37
4.5.3	Analiza dejanske rabe prostora	37
4.5.4	Prometna analiza	47
4.5.5	Morfološka analiza	50
4.5.6	Vizualna analiza	52
4.5.7	Varovanje in omejitve okolja	61
	Arheološka dediščina	61
	Sakralna stavbna dediščina	61
	Profana stavbna dediščina	62
	Naravna dediščina	65
4.6	Swot analiza	68
	Zaključne ugotovitve	69
5	PREDLOG UREDITVE	71
5.1	Cilji prostorskega razvoja Vinske Gore	71
5.2	Koncept razvoja	71
5.3	Predlog urejanja Vinske Gore	73
6	ZAKLJUČEK	81
	VIRI	82

KAZALO SLIK

Slika 1: Diagram prostorskih aktov	12
Slika 2: KS Vinska Gora	21
Slika 3: Lega kraja Vinska Gora v Sloveniji	21
Slika 4: Karta naselja	22
Slika 5: Pogled na naselje Črnova	23
Slika 6: Pogled na Janškovo selo	23
Slika 7: Pogled na naselje Janškovo selo	23
Slika 8: Pogled iz glavne ceste proti naselju Lipje	24
Slika 9: Naselje Lopatnik, kmetija Tuševo	24
Slika 10: Naselje Pirešica	24
Slika 11: Pogled na Prelsko	25
Slika 12: Razgled iz cerkvice	25
Slika 13: Vinska Gora	25
Slika 14: Prikaz lokacij poslovnih subjektov v naselju Vinska Gora	26
Slika 15: Cerkev sv. Janeza Krstnika	27
Slika 16: Vojaška karta iz leta 1763	29
Slika 17: Franciscejski kataster iz leta 1877	30
Slika 18: Potok Pirešica	34
Slika 19: Prikaz vodnih virov v Vinski Gori	35
Slika 20: Gozdovi s posebnim režimom	36
Slika 21: Križišče v Vinski Gori	48
Slika 22: Avtobusno postajališče	48
Slika 23: Glavno križišče Vinska Gora - Velenje	48
Slika 24: Kolesarska pot po Vinski Gori	49

Slika 25: Vaško središče v naselju Prelska	50
Slika 26: Obcestna gradnja na pobočju	50
Slika 27: Novejša gradnja v gruči	51
Slika 28 : Zgostitev grajene strukture	51
Slika 29: Novejša enodružinska gradnja	51
Slika 30: Starejša hiša v naselju Janškovo selo	52
Slika 31: Samotne kmetije, poleg enodružinska hiša	52
Slika 32: Vikendi	52
Slika 33: Mešana struktura	52
Slika 34: Igrišče	53
Slika 35: Najstarejša kapela v Vinski Gori	53
Slika 36: Vinska Gora z okolico	53
Slika 37: Barve fasad na območju Pirešice	54
Slika 38: Arheološko najdišče Spodnje Lipje	61
Slika 39: Župnija Vinska Gora	62
Slika 40: Graščina Dobrova	62
Slika 41: Grilova domačija	63
Slika 42: Domačija Vinska Gora 7	64
Slika 43: Kozolec	64
Slika 44: Vovkov mlin	65
Slika 45: Šentjanška jama	66
Slika 46: Skica plezalne poti	67
Slika 47: Pogled iz peči	67
Slika 48: Gonžarjeva peč	67

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Prebivalstvo po starostnih skupinah	31
Grafikon 2: Število prebivalcev od leta 2008 do leta 2012	32
Grafikon 3: Izobrazba po naseljih	33

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Naravne vrednote	20
Preglednica 2: Geografski opis	21
Preglednica 3: Naselja po spolu	31
Preglednica 4: Gospodinjstva po številu članov, naselja	32
Preglednica 5: Swot analiza	68

KAZALO KART

Karta 1: Karta reliefa	39
Karta 2: Analiza namembnosti objektov	40
Karta 3: Analiza dejanske rabe prostora	41
Karta 4: Prometna analiza	42
Karta 5: Morfološka analiza	55
Karta 6: Vizualna analiza	56
Karta 7: Varovanje in omejitve okolja	57
Karta 8: Karta koncepta	75
Karta 9: Predlog namenske rabe prostora	76
Karta 10: Predlog prometne ureditve	79

»Ta stran je namenoma prazna«.

1 UVOD

V diplomski nalogi obravnavamo problematiko urejanja območij razpršene gradnje na primeru Vinske Gore v občini Velenje.

Cilj naloge je predstaviti značilnosti kraja Vinska Gora in ga podrobno predstaviti skozi čas. Predlagali bomo tudi novo prostorsko ureditev Vinske Gore. Poleg tega nas tudi zanima kako se je kraj spreminjal in kako bi se lahko v prihodnje spreminjal na boljše.

Namen diplomske naloge je, da obravnavano območje raziščemo in mu predlagamo novo prostorsko ureditev.

V prvem poglavju diplomske naloge opisujemo razpršeno gradnjo, del poselitve, njene značilnosti ter kriterije za razpršeno poselitev in gradnjo. Razpršena gradnja nastaja v mestih, obmestjih in na podeželju. Povečini gre za posamezne objekte ob strnjenih naseljih ali na novih lokacijah sredi kmetijskih zemljišč. Pogoste so tudi skupine objektov ob naseljih ali na ločenih lokacijah (SPRS, 2004).

V drugem delu podrobneje opisujemo sistemsko ureditev prostorskega načrtovanja v Sloveniji. Veliko poudarka je tudi na prostorskih aktih, saj so ti zelo pomembni za samo območje urejanja.

Tretje poglavje smo namenili pogojem prostorske ureditve za obravnavano območje Vinske Gore, saj je to nujno potrebno za nadaljevanje diplomske naloge.

V naslednjem poglavju opisujemo kraj, njegove značilnosti, zgodovino. V območju Vinske gore se nahaja voda, vodni viri. Veliko je gospodarstva in kmetijstva, saj se še vedno veliko ljudi preživlja z kmetijstvom. V samem območju urejanja najdemo tudi naravno dediščino, ki je v tem kraju zelo poznana. Izpostavili bi tudi kulturno dediščino, ki ta kraj še bolj zaznamuje in je del zgodovine. V tem poglavju je predstavljena ureditev prostora. Kako bi lahko bil prostor še bolj urejen, bolj funkcionalen. Predstavljen je v kartah analiz, kot so analiza prometnic, morfološka analiza, namembnosti objektov.

V petem delu poglavje zaključujemo s karto koncepta ter ureditvijo prostora s pomočjo namenske rabo naselja.

»Ta stran je namenoma prazna«.

2 RAZPRŠENA POSELITEV IN RAZPRŠENA GRADNJA

V skladu z definicijo Strategije prostorskega razvoja Slovenije (Ur. list RS 76/2004; v nadaljevanju SPRS, 2004) je naselje območje, ki obsega zemljišča pozidana s stanovanjskimi in drugimi stavbami ter gradbeno inženirskimi objekti in javne površine. Naselje tvori skupina najmanj desetih stanovanjskih stavb. Naselja se med seboj razlikujejo po funkciji in vlogi v omrežju naselij ter velikosti, urbanistični ureditvi in arhitekturi. Na podlagi fizionomskih, morfoloških in funkcijskih meril in kazalcev se naselja razvrščajo:

- urbana,
- podeželska naselja,
- razpršeno naselje,
- raztreseno naselje,
- zaselek,
- samotna kmetija.

V nadaljevanju so predstavljene posamezne izbrane definicije pojmo naselja.

Urbana naselja so na novo nastala naselja individualnih stanovanjskih hiš nekmečkega prebivalstva v bližini mestnih središč ali pa so močno preobražene nekdanje vasi. (Ravbar, 1995).

Podeželska naselja so naselja, ki imajo več kot 500 prebivalcev in vsaj 10 odstotni delež prebivalcev, ki se ukvarjajo s kmetijsko dejavnostjo kot zaposleni na družinskih kmetijah (SPRS, 2004).

Razpršeno naselje predstavljajo posamezne stavbe, ki so enakomerno razpršene po prostoru in se med seboj ne stikajo (SPRS, 2004).

Raztreseno naselje so skupina domačij, ki so nepravilno raztresene po prostoru (SPRS, 2004) .

Zaselek je majhno strnjeno naselje. Ta vrsta naselja je močno razširjena predvsem po manj rodovitnih delih.

Samotna kmetija je domačija z zemljiščem, ki je ločena od drugih območij z večjimi nezazidano površinami. (SPRS, 2004)

Delitev poselitvenih območij:

- ✓ območja naselij
- ✓ območja razpršene poselitve

Posamični objekti zunaj naselij v odprti krajini pa se opredelijo kot, razpršena gradnja, ki ima status negativnega pojava v prostoru in se na obstoječih objektih razvojno omejuje ali sanira, nova razpršena gradnja pa prepoveduje.

2.1 Razpršena poselitev

V nadaljevanju bomo predstavili razliko med razpršeno gradnjo in razpršeno poselitev. Izraza razpršena poselitev in razpršena gradnja se v uradnih dokumentih s področja prostora pojavljata kot par, kjer je razpršena gradnja predstavljena kot negativen pojav v prostoru, ki v povezavi s suburbanizacijo, povezanimi s porastom prometa ter gradnjo in vzdrževanjem infrastrukture pomeni degradacijo kulturne krajine, medtem ko je razpršena poselitev opisana kot avtohtona lastnost določenih območij. Pri razpršeno gradnji gre za razpršenost posameznih objektov na določeni lokaciji, medtem ko je razpršena poselitev lastnost širšega območja.

V ZPNačrt (Ur. list RS 33/2007, v nadaljevanju ZPNačrt, 2007) je razpršena poselitev tip poselitve, ki jo opredeljuje veliko število v prostoru razpršenih malih naselij, ki jih tipološko uvrščamo v razdrobljena, razpršena, raztresena, razpostavljena in razložena naselja kot del avtohtone poselitve. Razpršena poselitev je poselitven tip z nizko gostoto poselitve, ki predstavlja avtohtoni vzorec poselitve in se kot taka ohranja.

V strateškem delu prostorskega načrta območja razpršene poselitve določimo naslednje kriterije prepoznavnosti prostora:

- poselitve nizke gostote kot avtohtonega poselitvenega vzorca v krajini,
- pojava samotnih kmetij, zaselkov, razdrobljenih, razpršenih, raztresenih, razpostavljenih in razloženih naselij ter drugih oblik strnjenih manjših naselij, ki jih pretežno tvorijo objekti, zgrajeni pred letom 1967,
- demografske ogroženosti.

Območja razpršene poselitve se ohranja kot poselitveni vzorec. Z omogočanjem gradenj na tovrstnih območjih se ohranja poseljenost prostora in s tem ohranja kulturno krajino, ki je sicer prepuščena hitremu zaraščanju z gozdom.

Za poselitvene razvojne procese v prostoru sta značilna razpršena poselitev in zavzemanje prostora z graditvijo in drugimi posegi vanj. V urbanih okoljih živi polovica prebivalstva, v urbaniziranih - primestnih okoljih pa še nadaljnja četrtina prebivalcev. Za ta okolja je značilen sodobni bivalni standard in velika razdrobljenost tako kmetijskih posestev kot drugih gospodarskih dejavnosti. Teh razvojnih procesov ne poznamo dovolj, razen po razpršeni poselitvi in umestitvi dejavnosti. (Ravbar, 1992)

Razpršena poselitev je pojav, ki je strukturno in razvojno pogojen. Poselitev je namreč posledica socialnih in ekonomskih razmer, ki se pojavljajo v določenem obdobju. Drozg navaja značilnosti razpršene poselitve kot so čas nastanka, nenačrtnost gradnje, način postavitve v prostor ter oblikovne značilnosti objektov. Razpršena poselitev je posledica gradnje, ki ne upošteva osnovnih izhodišč urejanja prostora. Ena temeljnih značilnosti poselitve je način poselitve v prostor, ko odstopa od prevladujočih avtohtonih oblik poselitve in način urejanja prostora. Novi način razmeščanja objektov je odraz drugačnih meril oblikovanja in urejanja. Velikokrat je v zelo hudem nasprotju z že obstoječo zasnovano in podobo naselja in pokrajine. (Drozg, 1996)

Avtohtona razpršena poselitev, ki je običajno vezana na kmetijsko dejavnost, pozitivno prispeva h kvalitetni krajinski sliki. Sestavlja kulturno krajino in omogoča razvoj krajine.

2.2 Razpršena gradnja

To je gradnja z nizko gostoto naselitve ter s stihijsko ali parcialno ureditvijo naselij. Razpršeno gradnjo spremlja neracionalna, draga in pomanjkljiva komunalna opremljenost. Nastaja v mestih, obmestjih in na podeželju; povečini gre za posamezne objekte ob strnjenih naseljih ali na novih lokacijah sredi kmetijskih zemljišč. Pogoste so tudi skupine objektov ob naseljih ali na ločenih lokacijah, na samem. Posledica razpršene gradnje je pretirano poseganje v kmetijska zemljišča ter s tem povezano zmanjševanje naravnega značaja prostora (Dekleva, 1996).

Razpršena gradnja (SPRS, 2004) je sporna predvsem zaradi nizke gostote poselitve, zlasti še na obrobju mest in v obmestnih naseljih. Ob večji gostoti stanovanjskih zgradb, kot jo npr. omogočajo

vrstne hiše, bi lahko na enaki površini stanovanjskih območij slovenskih mest živelo približno 35 % več prebivalcev oziroma bi bila stanovanjska območja ob istem številu prebivalcev za dobro tretjino manjša. Večino stanovanjskih območij sestavljajo ločeno stoječe hiše in v mestih tudi stanovanjski bloki. Tak način je prostorsko potraten in z vidika varovanja okolja najmanj primeren. Oblike zazidave, ki omogočajo višjo gostoto (vrstna hiša, dvojček, blok), so pri nas zelo redke. Povprečna velikost parcele znaša na območjih ločenih enodružinskih hiš v mestih 800 m² in v obmestnih naseljih okoli 1000 m², na podeželju pa tudi do 1300 ali 1500 m². V evropskih razvitih državah merijo stavbne parcele hiš med 500 in 600 m² in v obmestjih do 700 m².

Ravbar navaja da je, razpršena nenačrtovana gradnja marsikdaj legalna, ni pa s strokovnega vidika legitimna, uničuje najlepše predele kulturne krajine, zmanjšuje kvaliteto bivanja, se odraža v poškodovanih in onesnaženih naravnih virih ter v vidni likovni degradaciji grajenih struktur (Ravbar, 1992). V skladu z evropskimi okoljskimi direktivami, vezanimi na komunalno opremljenost, pa pomeni sanacija zatečenega stanja milijardne zneske, ki jih bomo morali vložiti v infrastrukturo, torej nevidno strukturo pri komunalnem opremljanju razpršene gradnje. Slovenski prostor je vsekakor majhen, vendar izjemno raznolik in slikovit. Naša razvojna prednost v novih pogojih evropskega ozaveščanja je prav v nadgradnji te kulturne in naravne raznolikosti. Vendar moramo kljub izjemnim potencialom našega prostora priznati, da je zatečeno stanje marsikje zaskrbljujoče.

3 SISTEMSKA UREDITEV PROSTORSKEGA NAČRTOVANJA V SLOVENIJI TER MERILA IN POGOJI ZA PROSTORSKO UREJANJE OBMOČIJ RAZPRŠENE GRADNJE

Prostor je sestav fizičnih struktur na zemeljskem površju ter nad njim, do kamor sežejo neposredni vplivi človekovih dejavnosti. Če hočemo v prostor posegati moramo poleg stanja in trendov v prostoru poznati tudi normative in prostorsko ureditvene pogoje, ki urejajo področje prostorskega načrtovanja in urejanja prostora. Najprej je bil zakon o urejanju prostora, ki je v veljavo prišel s januarjem 2003 (ZUREP). Nato novi zakon o prostorskem načrtovanju, ki je začel veljati z aprilom 2007 (ZPNačrt). Poleg teh dveh zakonov je za sistemsko ureditev prostorskega načrtovanja v Sloveniji pomembna še strategija prostorskega razvoja Slovenije (SPRS), ki je začela veljati junija 2004 in prostorski red Slovenije (PRS), ki je prav tako začel veljati leta 2004.

3.1 Strategija prostorskega razvoja Slovenije

Strategija prostorskega razvoja Slovenije (2004) je temeljni državni dokument o usmerjanju razvoja v prostoru. Podaja okvir za prostorski razvoj na celotnem ozemlju države in postavlja usmeritve za razvoj v evropskem prostoru. Določa zasnovo urejanja prostora, njegovo rabo in varstvo.

Značilnosti slovenskega prostora s poudarkom na stanju v krajinski in urbani strukturi določa s poselitveni vzorce v Sloveniji, ki je odraz naravnih in zgodovinskih razmer. Zanj so značilna velika razpršenost majhnost naselij v razmerju do števila prebivalcev ali površine države. V Sloveniji je 5961 majhnih naselij, od katerih jih ima kar četrtnina manj kot 50 prebivalcev. Zaradi prilagajanja fizičnim pogojem slovenskega prostora so v hribovitem svetu naselja majhna, razpršena in tradicionalno navezana na ruralno zaledje. Nekatera območja, zlasti obmejna in hribovita, se zaradi slabše prometne dostopnosti in težkih življenjskih razmer praznijo. Razpršena poselitev prinaša tudi večje družbene stroške, ki nastajajo zaradi strožjih zahtev na področju varstva okolja in zaradi zahtev po kvaliteti bivanja. Razpršena poselitev, veliko število naselij in topografske danosti močno vplivajo na obseg in strukturo komunalne infrastrukture, ki je ni ali pa je razdrobljena, neučinkovita in ponekod zastarela.

Lokalno središče zagotavlja prebivalcem naselja in njegovega zaledja vsaj možnosti za vsakodnevno oskrbo, osnovno izobraževanje, informiranje in druženje. Na območjih z izrazito razpršeno poselitvijo se spodbuja razvoj lokalnega središča, ki zagotavlja ustrezno oskrbo in raven javnih funkcij. V

naseljih, ki so zaposlitvena središča območij s posebnimi razvojnimi problemi ter v obmejnih območjih, kjer se lahko razvije neposredno gospodarsko sodelovanje s sosednjimi državami, se oblikuje manjše gospodarske cone.

Mesta imajo ključno vlogo v pričakovanih razvojnih spremembah in v procesih evropske integracije kot najpomembnejši dejavnik urbanega razvoja. Mesta se razvija v vitalno, lepo in urejeno okolje, ki nudi pogoje za ekonomski in družbeni razvoj ter prispeva h kvaliteti življenja vseh prebivalcev. Odpravlja se vzroke, ki vplivajo na večanje razpršenosti gradnje, uničujejo fleksibilnost mest in zgradb, povzročajo monokulturna predmestja in izolirane suburbije ter prekomerno onesnaževanje okolja.

Podeželje je zaradi svojih značilnosti in specifičnih razvojnih potencialov pomemben življenjski in gospodarski prostor, zato se spodbuja njegov celovit razvoj v povezavi z urbaniimi območji. Podeželje pokriva tri četrtine Slovenije. Kot podeželje opredeljujemo prostor zunaj območij večjih koncentracij poselitve, z nizko stopnjo urbanizacije in prevladujočim deležem kmetijske in gozdarske rabe, ohranjenimi naravnimi procesi in naravnimi prvinami. Za potrebe prostorskega urejanja ločimo urbanizirano in manj urbanizirano podeželje. Urbanizirano podeželje obsega naselja v širšem zaledju mest in v bližini prometnih poti ter posamezna urbana naselja, manj urbanizirano podeželje pa slabše dostopna obmejna, podeželska, hribovska območja z manjšimi naselji in redko, razpršeno poselitvijo.

Razpršeno gradnjo se ustrezno sanira s funkcionalnim dopolnjevanjem, kjer je to prostorsko ustrezno in okoljsko sprejemljivo.

Razpršeno gradnjo zunaj poselitvenih območij, ki je vir okoljskih obremenitev ali vizualnih motenj, se sanira. Območja sanacije razpršene gradnje se opredeli glede na tip razpršenosti, stopnjo degradacije in možnosti sanacije. Zgošča in zaokroža se predvsem tisto razpršeno gradnjo, ki ima možnosti za ustrezno prometno in komunalno ureditev, oskrbo z urbaniimi dejavnostmi in navezavo na javni promet. Dovoljene so tiste dopolnilne gradnje objektov, ki pomenijo zaokrožitev in sanacijo posameznih območij razpršene gradnje. Razpršeno gradnjo v predmestjih in obmestnih naseljih se sanira z zgoščevanjem stanovanj in urbanih dejavnosti.

Zaradi razpršene poseljenosti slovenskega prostora se nadaljnjo gradnjo usmerja v zgoščevanje že poseljenih območij in ne v odpiranje vedno novih površin za gradnjo. Namen usmerjanja gradnje v obliko zgoščene pozidave je racionalna raba zemljišč ob hkratnem zagotavljanju zadostnih zelenih

površin. Zato se določi zgornjo mejo gostote pozidanosti znotraj posameznih območij v naseljih in primerna razmerja med grajenimi in zelenimi površinami, da se zagotovi kvalitetno bivalno okolje. Zgornja meja pozidanosti in tipologija gradnje je pogojena s strukturo posameznega naselja. Gradi se tako gosto, kot dopuščajo omejitve z vidika kakovosti urbane oblike ter kvalitete bivanja. Največ pozornosti pri zgoščevanju poselitve se usmerja predvsem v tista območja, ki so dobro dostopna in imajo organiziran javni potniški promet.

Naloge in aktivnosti povezanih nosilcev urejanja prostora za izvajanje prostorske strategija za področje razvoja poselitve:

- ✓ usmerja razvoj poselitve tako, da se dekoncentrirano zagotavlja prostorske možnosti za razvoj različnih dejavnosti družbene javne infrastrukture, povečuje konkurenčnost slovenskih mest v evropskem prostoru ter krepi kvaliteten razvoj in privlačnost mest ter drugih naselij, kvaliteta bivanja in prepoznavnost prostora,
- ✓ usmerja razvoj poselitve tako, da se krepi funkcijsko in infrastrukturno povezanost mest in drugih naselij, pri čemer je poseben poudarek na povezanosti urbanih naselij z zaledjem,
- ✓ usmerja poselitev v urbana naselja, ki imajo prostorske in druge potenciale za gospodarski, družbeni in kulturni razvoj,
- ✓ zagotavlja racionalno rabo tal, preprečuje in sanira stihijsko razpršeno gradnjo,
- ✓ svetuje občinam, v katerih živijo Romi, pri urejanju romskih naselij,
- ✓ predlaga ukrepe za izboljšanje nepremičninskih evidenc,
- ✓ določi območja funkcijskih regij.

3.2 Prostorski red Slovenije

Prostorski red Slovenije (v nadaljevanju PRS, 2004) je državni strateški akt. Namenjen je poenotenju pravil za urejanje prostora ter za pripravo izhodišč za enotno prostorsko načrtovanje na državni, regionalni in občinski ravni.

Osnovni namen prostorskega reda Slovenije je oblikovanje temeljnih pravil za urejanje prostora, s katerimi se zagotavlja minimalna kakovost prostora, kakovost prostorskega načrtovanja in enotnost priprave prostorskih dokumentov. Cilj je določitev pravil z namenom zagotavljanja čim boljše kakovosti prostora, uveljavljanja javne koristi, izboljšanja kakovosti bivanja, smotrne rabe prostora, izboljšanja opremljenosti prostora in izvajanja prostorskih ukrepov.

Na območjih, kjer je razpršena poselitev spoznana kot avtohtoni poselitveni vzorec, je možna gradnja novih objektov z enako ali združljivo namembnostjo. Pri načrtovanju objektov je potrebno upoštevati vzorec obstoječe razporeditve objektov, velikost objektov ter s tem ohranjati kulturno krajino. Za območje razpršene poselitve je treba opredeliti prostorsko enoto.

Pri določanju območij ali lokacij za gradnjo objektov zunaj poselitvenih območij se je treba izogibati varovanim in potencialno ogroženim območjem po predpisih o vodah ter kmetijskim zemljiščem z visokim pridelovalnim potencialom. Nova razpršena gradnja ni dopustna. Obstoječa razpršena gradnja, ki degradira prostor in ne upošteva avtohtone poselitve, se sanira s funkcionalnim in morfološkim zgoščevanjem ter z zaokroževanjem. Opredeli se s prostorsko enoto, pri kateri morajo biti so izpolnjeni naslednji pogoji:

- ✓ predhodno se sanira vire onesnaževanja podzemnih in površinskih voda;
- ✓ se ne nahaja na potencialno ogroženih območjih;
- ✓ obstaja možnost navezave na javni potniški promet;
- ✓ je zagotovljen dostop do družbene infrastrukture;
- ✓ je možno priključevanje na komunalno infrastrukturo;
- ✓ se lahko z zgoščanjem doseže gostota vsaj 20 preb./ha znotraj poligona (zemljišča), ki ga določajo obrisi najbolj oddaljenih obstoječih zgradb.

Za območja z razpršeno poselitvijo izven urbanih območij lahko določi lokalna skupnost alternativne možnosti za komunalno opremljanje (sončna energija za individualno oskrbo z električno energijo, male čistilne naprave in podobno) in dostopnosti kar omogoča manjše investicije in posege v krajino.

V 25 členu je napisano, da moramo pri načrtovanju poselitvenih območij podeželskih naselij zagotavljati:

- ✓ upoštevanje tradicionalne strukture ohranjenih kvalitet vaških jeder in značilno podobo vaških silhuet in robov kot delov kulturne krajine;
- ✓ spodbujanje notranjega razvoja naselij, zlasti s kvalitetno prenovo dela naselja in posameznih objektov z dopolnilno ali nadomestno gradnjo v sklopu obstoječih gradbenih parcel ali na njihovem neposrednem robu, ob upoštevanju novih tehnoloških in materialnih možnosti;
- ✓ varstvo in prenovo stavbne dediščine in ostalih objektov;

- ✓ sožitje med urbanimi in kmetijskimi funkcijami v podeželskih naseljih po načelu, da imajo kmetijske funkcije v tradicionalno agrarnih naseljih zaradi specifičnih tehnoloških pogojev praviloma prednost;
- ✓ možnost za širjenje večjih kmetij oziroma selitev kmetijskih objektov ali celih kmetij na nove površine, odmaknjene od stanovanjskih objektov;
- ✓ prenovo omrežja cest in poti, da bo s tem poskrbljeno tako za varen kolesarski promet kot za pešce ter da bo omogočen neoviran dostop do gospodarskih dvorišč in varen dostop do obdelovalnih površin;
- ✓ vsaj eno več funkcionalno javno odprto površino za preživljanje prostega časa in druženje prebivalcev;

Vsa zgoraj navedena pravila in pravila, ki jih določa Uredba PRS (2004), ki se nanašajo na načrtovanje gospodarske infrastrukture, načrtovanje območij namenske rabe v sistemu krajine, načrtovanje in graditev objektov, načrtovanje zelenih površin in drugih javnih odprtih prostorov, itd, morajo občine pri pripravi prostorskih aktov to tudi upoštevati.

3.3 Zakon o prostorskem načrtovanju

Cilj prostorskega načrtovanja je omogočati skladen prostorski razvoj z obravnavo in usklajevanjem različnih potreb in interesov razvoja za javnimi koristmi na področjih varstva okolja, ohranjanja narave in kulturne dediščine, varstva naravnih virov, obrambe in varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami (ZPNačrt, 2007).

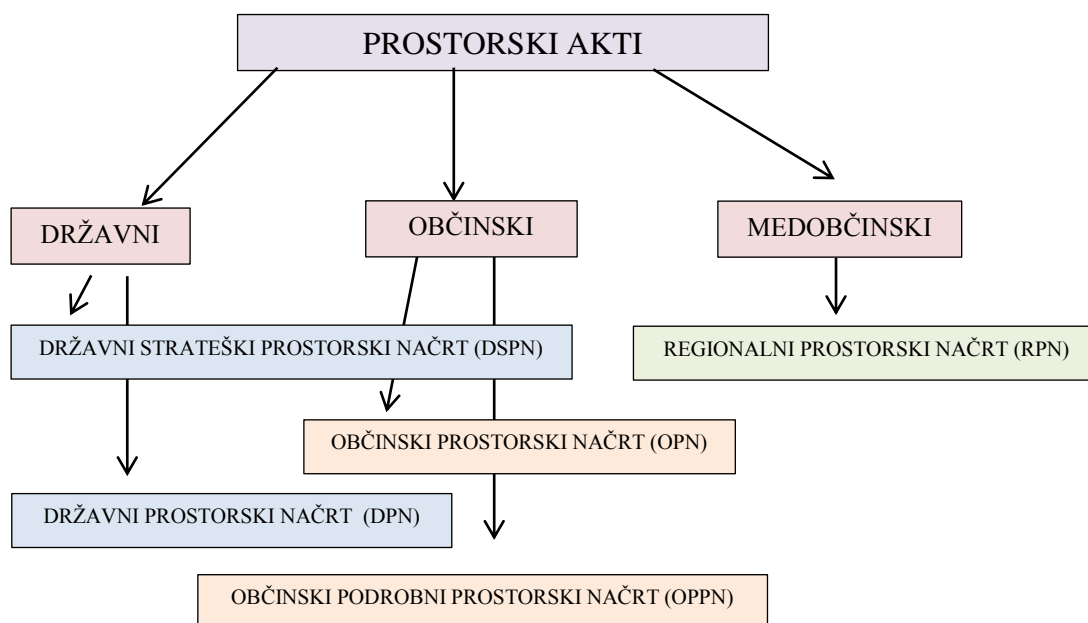
V ZPNačrt (2007) je določeno, če hočemo v prostor posegati, moramo izpolnjevati naslednje kriterije:

- ✓ trajnosti razvoj v prostoru,
- ✓ kakovostne bivalne razmere,
- ✓ prostorsko usklajeno in med seboj dopolnjujočo razmestitev različnih dejavnosti v prostoru,
- ✓ prenovo obstoječega, ki ima prednost pred graditvijo novega,
- ✓ ohranjanje prepoznavnih značilnosti prostora,
- ✓ sanacijo degradiranega prostora,
- ✓ varstvo okolja,
- ✓ ohranjanje kulturne dediščine,
- ✓ zagotavljanje zdravja prebivalstva,
- ✓ obrambo države in varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Ta zakon ureja prostorsko načrtovanje kot del urejanja prostora, določa vrsto prostorskih aktov, njihovo vsebino ter tudi opremljenost stavbnih zemljišč in delovanje prostorskega informacijskega sistema.

Država je na področju prostorskega načrtovanja pristojna za določanje ciljev prostorskega razvoja države, medtem ko je občina pristojna za določanje ciljev in izhodišč prostorskega razvoja občin, za načrtovanje prostorskih ureditev lokalnega pomena.

Prostorske ureditve načrtujemo s prostorskimi akti.

Slika 1: Diagram prostorskih aktov
(Vir: ZPNačrt, 2007, lastni prikaz)

3.4 Občinski prostorski načrt

Občinski prostorski načrt (v nadaljevanju OPN) je prostorski akt, s katerim se, ob upoštevanju usmeritev iz državnih prostorskih aktov, razvojnih potreb občine in varstvenih zahtev, določijo cilji in izhodišča prostorskega razvoja občine, načrtujejo prostorske ureditve lokalnega pomena ter določijo pogoji umeščanja objektov v prostor.

Občinski prostorski načrt vsebuje strateški in izvedbeni del.

Strateški del določa:

- izhodišča, cilje ter zasnovo prostorskega razvoja občine
- usmeritve za razvoj poselitve, celovito prenovo, usmeritve za razvoj v krajini, za določitev namenske rabe zemljišč, zasnovo gospodarske javne infrastrukture lokalnega pomena
- območja naselij, vključno z območji razpršene gradnje, ki so z njimi prostorsko povezane
- območje razpršene poselitve

Izvedbeni del občinskega prostorskega načrta določa:

- območja namenske rabe prostora
- prostorske izvedbene pogoje
- območja, za katera se pripravi občinski podrobni prostorski načrt.

V prostorskih dokumentih občin (OPN, 2004) se razpršena gradnja opredeljuje na štiri načine in sicer kot:

1. območje razpršene gradnje, ki se vključi v naselje;
2. kot območje razpršene gradnje, ki se opredeli kot novo naselje;
3. kot območje razpršene gradnje, ki se opredeli kot posebno zaključeno območje ter
4. kot ostala območja, ki predstavljajo tista območja, ki se jih ne prikaže kot območja stavbnih zemljišč, temveč kot informacijo o dejanskem stanju v prikazu stanja.

V prvih treh primerih je potrebno sprejeti podrobnejše načrte. Tukaj se zastavlja vprašanje, kdo bo izdelavo teh podrobnejših načrtov financiral in ali je v interesu da se v tem območju določa podrobnejša merila.

V prostorskih dokumentih se na območjih razpršene gradnje že obstoječi objekt označi kot fundus, z vsemi pravicami, ki jih takšen objekt že ima. Pod pogoji, ki jih določa prostorski akt, je dopustna izvedba vzdrževalnih del na obstoječih objektih pa tudi rekonstrukcije, dozidave ali nadzidave; vendar le, kadar gre za izboljšanje bivalnega standarda v teh objektih, ne pa v smislu dodajanja novih stanovanjskih enot ali prostorov za opravljanje novih dejavnosti in sicer le na tistih zemljiščih, ki so v izdanih upravnih dovoljenjih opredeljena kot funkcionalna zemljišča. Prav tako je enostavne pomožne objekte možno postaviti v okviru funkcionalnega zemljišča obstoječega objekta. Novih objektov pa na teh območjih ni možno graditi. Nova razpršena gradnja ni dovoljena, razen za potrebe kmetijske dejavnost. Pri tem je potrebno zagotoviti ohranjanje kulturne krajine in poselitve podeželja. Obstoječa

razpršena gradnja, ki degradira prostor in ne upošteva avtohtone poselitve, se sanira s funkcionalnim in morfološkim zgoščevanjem in zaokroževanjem.

Na podlagi urbanističnega načrta za naselja se določi tudi območja celovite prenove naselja z rešitvami in ukrepi za celovito prenovo, javne površine in druge oblike javnega dobra, prometno ureditev vključno s površinami za mirujoči promet, zelene površine naselja, temeljne strukture naselja z elementi urbanističnega oblikovanja ter gospodarsko javno infrastrukturo.

Območje razpršene poselitve se v čim večji možni meri ohrani in varuje tako, da se načrtuje obnova ali prenova zakonito zgrajenih objektov. Načrtovanje novih posegov v prostor je možno, če se s tem ohranjajo prepoznavne značilnosti prostora.

Postopek priprave občinskega prostorskega načrta se začne s sklepom. Sklep sprejme župan občine za katero se OPN pripravlja. Objavi se v uradnem glasilu in v svetovnem spletu. Poslati pa se mora ministrstvu ter sosednjimi občinami. Sklep vsebuje oceno stanja in razloge za pripravo, način pridobitve strokovnih rešitev, roke za pripravo OPN-a ter njegovih posameznih faz in navedbo državnih in lokalnih nosilcev urejanja prostora, ki predložijo smernice za načrtovanje in mnenja glede načrtovanih prostorskih ureditev.

Občina Ministrstvu za okolje in prostor pošlje osnutek OPN-ja, ki ga najpozneje v sedmih dneh preveri ali je digitalno gradivo pripravljeno. Občina nato pozove nosilce urejanja prostora, da na podlagi zakonodaje podajo smernice iz svojega področja dela k osnutku OPN.

Dopolnjeni osnutek, po predhodni najavi na krajevno običajen način, občina javno razgrne za 30 dni in v tem času pripravi tudi javno razgrnitev, sprejema pripombe zainteresirane javnosti. Po razgrnitvi občina pripombe preuči in zavzame do njih stališče.

Na podlagi smernic nosilcev urejanja prostora in pripomb iz javne razgrnitve, občina pripravi predlog OPN-ja in ga po enaki proceduri kot osnutek, posreduje Ministrstvu za okolje in prostor in ostalim nosilcem urejanja prostora za pridobitev mnenj o upoštevanju smernic.

Sektor za prostorsko načrtovanje na lokalni ravni pripravi mnenje o upoštevanju usmeritev, izhodišč in pogojev s področja razvoja poselitve, podanih v smernicah.

Občinski prostorski načrt sprejme občinski svet z odlokom, ki ga objavi v uradnem glasilu skupaj z datumom in številko sklepa ministra.

V strateškem delu občinskega prostorskega načrta se določijo okvirna območja razpršene poselitve. Določajo, se po kriterijih prepoznavnosti prostora in sicer:

- ✓ poselitev nizke gostote kot avtohtonega poselitvenega vzorca v krajini,
- ✓ pojava samotnih kmetij, zaselkov, razdrobljenih, razpršenih, raztresenih in razloženih naselij,
- ✓ načrtovanje novih posegov v prostor možno z usmeritvami iz državnega strateškega prostorskega načrta.

V pravilniku OPN so opisana vrsta območij sanacije razpršene gradnje. Območja sanacije se določi, kadar se s sanacijo zagotovi:

- ✓ racionalnejšo izrabo prostora,
- ✓ prenovno stavbnega tlorisa,
- ✓ zmanjšanje vizualne degradacije,
- ✓ varstva vodnih virov,
- ✓ zadostne javne površine.

Imamo več območij sanacije razpršene gradnje. Poznamo območje razpršene gradnje, ki se vključi v naselje, območje, ki se opredeli kot novo naselje, ter območje razpršene gradnje, ki se opredeli kot posebno zaključeno območje.

Za območja razpršene gradnje se izda občinski podrobni prostorski načrt.

3.5 Merila in pogoji prostorskega urejanja območja Vinske Gore

Iz odloka o prostorskih ureditvenih pogojih za območje planske celote 01 (2010), Krajevne skupnosti Vinska Gora (PUP 01) smo obravnavali naslednje pogoje in merila.

Gradnja znotraj poselitvenih območjih

Na vseh stavbnih zemljiščih so dopustne novogradnje stanovanjskih objektov, novogradnje počitniških objektov ter zidanic, gradnja poslovnih, obrtnih, trgovskih, servisnih, turistično-rekreacijskih objektov in objektov centralnih dejavnosti. Dopustne so dozidave, prizidave, nadzidave, adaptacije, rušitve dotrajanih objektov, rekonstrukcije in spremembe namembnosti obstoječih objektov ali dela teh objektov. Dopustna je gradnja zahtevnih, manj zahtevnih, nezahtevnih, enostavnih objektov,

vzdrževanje, investicijsko vzdrževanje, rekonstrukcije in novogradnja gospodarske javne infrastrukture ter vse gradnje in dela povezana z varstvom okolja, ohranjanja narave, varstva kulturne dediščine in trajnostne rabe naravnih dobrin.

Gradnja zunaj poselitvenih območjih

Zunaj poselitvenih območjih so dopustne gradnje objektov:

- Ki neposredno služijo kmetijski oziroma gozdarski dejavnosti, upravljanju voda, športu in rekreaciji, pridobivanju mineralnih surovin in izkoriščanju naravnih virov, kakor tudi objektov, ki služijo varnosti državljanov.
- Prometne in energetske objekte gospodarske javne infrastrukture, objekte telekomunikacijskih omrežij, objekte sončnih elektrarn in ostalih alternativnih virov energije
- Za rekonstrukcije, adaptacije in nadomestne gradnje zakonito grajenih objektov
- Objekti, ki so namenjeni dopolnilni dejavnosti, ki se opravlja ob kmetijski dejavnosti

Vrste dopustnih gradenj in objektov

Na območjih stavbnih zemljišč so dopustne novogradnje, dozidave in nadzidave obstoječih objektov, rekonstrukcije obstoječih objektov, gradnja objektov gospodarske javne infrastrukture, vzdrževanje obstoječih objektov, odstranitev obstoječih objektov, dela za lastne potrebe, dela v javno korist.

Funkcionalna merila in pogoji

Tipologija zazidave

Obravnavani objekti se prilagodijo tipologiji okoliških objektov, glede na značilnosti lokalne graditeljske tradicije, glede na naklon strehe in smer slemena, glede na etažnost objekta, izbor gradbenih materialov ki so uporabljeni za strehi in fasadi ter glede na merila in proporce arhitekturnih elementov;

Dopustne so tudi drugačne oblikovne rešitve, ki se nanašajo na površino, tlorisna razmerja, naklon streh in smer slemena novogradnje, dozidave ali nadzidave, vendar le ob predhodni izdelavi posebnih strokovnih podlag (lokacijskega preizkusa), za katere si mora investitor pridobiti soglasje Urada za okolje in prostor Mestne občine Velenje.

Velikost in zmogljivost objektov

Etažnost objektov ne sme presegati etažnosti K+P+N (IP) klet+pritličje+nadstropje ali izkoriščeno podstrešje. Dopustna je nižja etažnost ali pritlični objekt, tudi brez kletne etaže, povečanje etažnosti pa je dopustno le v izjemnih lokacijskih razmerah. Zmogljivosti posameznih novogradenj niso predpisani ampak novi objekti ne smejo poslabšati bivalnih pogojev sosednjih objektov.

Oblikovanje zunanje podobe objektov

Pri oblikovanju zunanje podobe dopustnih gradenj na območju planske celote je potrebno upoštevati priporočila, pogoje in merila:

- Pri novogradnjah je potrebno upoštevati značilnosti lokalne graditeljske tradicije;
- Lociranje in oblikovanje novogradenj je potrebno podrediti dominantam naselja (cerkev, grad, pomembno drevo) tako v pogledu gabarita, volumna, oblikovanja in vedut;
- Strehe naj bodo prilagojene streham okoliških objektov. Priporočena je simetrična dvokapna oblika strehe, v naklonu od 35-45 stopinj. Izjemoma so dopustne so tudi druge oblike streh, ob predhodni pridobitvi soglasja Urada za okolje in prostor Mestne občine Velenje;
- Kritina naj bo v temnih tonih (črna, rjava, temno siva, opečna) ali barvah naravnih materialov. Kritine svetlih tonov ali drugih barv niso dopustne;
- Pri objektih z dvokapnimi strehami naklonov od 35-45 stopinj, je višina kolenčnega zidu v izkoriščenem podstrešju lahko višine max. 1,00 m;
- Smer glavnega slemena naj poteka vzporedno s plastnicami terena oziroma mora biti usklajena z obstoječo zasnovo zaselka ali gruče hiš, ki je tipična za poselitveni vzorec

Pri gradnji dozidav k obstoječim objektom je potrebno upoštevati, da mora biti dozidan del objekta fizično in funkcionalno povezan z obstoječim objektom, lahko tudi kot zaključena funkcionalna enota s posebnim samostojnim vhodom. Višinski gabarit naj bo enak gabaritu obstoječega objekta ali nižji. Kritina dozidave mora biti enaka, kot je kritina dozidanega objekta. Pri gradnji dozidav, je potrebno upoštevati pogoje in merila glede maksimalne etažnosti, višina dozidave pa ne sme presegala višine sosednjih objektov, ki so v bližini manj kot 20 m. Izjemoma je v pasu 20 m (merjeno od fasade obstoječega objekta, ki je nadzidan), je lahko višinski gabarit tudi višji od sosednjih objektov, če se ne poslabšuje bivalnih pogojev sosednjih objektov in če si pridobi investitor nadzidave soglasje lastnikov sosednjih parcel v pasu 20 m od obstoječega nadzidanega objekta;

Gospodarska poslopja kot novogradnje so lahko samostojne ali dozidane obstoječim objektom. Dozidava ne sme višinsko presegati osnovnega objekta. Streha dozidave naj bo po naklonu, kritini in oblikovnih značilnostih enaka obstoječi strehi dozidanega objekta

Lega objektov na zemljišču

Pogoji in merila lociranja novogradenj, dozidav, nadzidav obstoječih objektov, gradnjo enostavnih in nezahtevnih objektov v območjih brez izrazite gradbene črte okoliških objektov so naslednji:

- ✓ zazidana bruto tlorisna površina novogradnje (skupaj z dozidavo) ne sme presegati 50% površine gradbene parcele, ob upoštevanju odmikov iz naslednjih alinej tega člena odloka;
- ✓ odmik objekta mora biti od najbližje točke sosednje parcele najmanj 4,00 m;
- ✓ odmik objekta mora biti minimalno 8,00 m od sosednjega objekta, razen v primeru gradnje enostavnega ali nezahtevnega objekta in ko ob večji bližini ne nastopajo motilne posledice za bivalno okolje na sosednji parceli. V tem primeru si mora investitor pridobiti soglasje lastnika sosednjega zemljišča;
- ✓ dopusten je odmik objekta od najbližje točke sosednje parcele tudi manjši od 4,00 m, vendar ne manj kot 1,50 m, če se s tem strinja lastnik sosednje parcele. V tem primeru si mora investitor novogradnje pridobiti soglasje lastnika sosednje parcele;
- ✓ izjemoma je dopusten odmik novogradnje od najbližje točke sosednje parcele tudi od 0,00 m do 1,50 m, pod pogojem, da si investitor novogradnje pridobi dokazilo o pravici graditi (lastninska, stvarna ali obligacijska pravica).
- ✓ odmik objekta od javne ceste oziroma poti ne sme biti manjši kot 5,00 m od zunanjega roba hodnika za pešce oziroma vsaj 6,00 m od roba cestišča, v kolikor to ni predvideno za rekonstrukcijo ali razširitev. Pri tem je potrebno upoštevati elemente cest, hodnikov za pešce in kolesarskih stez ki jih predpisujejo zakonski predpisi. Dopustni so tudi manjši odmiki, vendar le pod pogojem, da si investitor predvidene gradnje predhodno na podlagi lokacijskega preizkusa pridobi soglasje pristojnega upravljavca ceste oziroma javne poti;
- ✓ odmiki objekta od objektov gospodarske javne infrastrukture in varovanih območij so opredeljeni v Zakonu o graditvi objektov in drugih področnih predpisih. V primeru vodovoda, kanalizacije, toplovoda oziroma vročevoda, voda, namenjenega telekomunikacijskim storitvam, vključno s kabelskim razdelilnim sistemom in drugih vodov za določeno vrsto gospodarske javne službe lokalnega pomena oziroma v javno korist, razen priključkov nanje, pa znaša varovalni pas 3,00 m, merjeno od osi voda, če drug predpis ne določa drugače.

Velikost in oblika parcel

Parcela je zemljišče, sestavljeno iz ene ali več zemljiških parcel ali njihovih delov, na katerem stoji oziroma na katerem je predviden objekt in na katerem so urejene površine, ki služijo takšnemu objektu oziroma je predvidena ureditev površin, ki bodo služile takšnemu objektu.

Parcela mora biti sposobna za gradnjo, v primeru pogojnih primernih tal za gradnjo je potrebno pred pričetkom gradnje pridobiti geotehnične pogoje v zvezi z načrtovano gradnjo.

Velikost posameznih parcel naj bistveno ne odstopa od okoliških parcel. Velikost parcele za gradnjo stanovanjskih, poslovnih, obrtnih, gospodarskih, trgovskih, gostinskih objektov in objektov centralnih dejavnosti je minimalno 400 m², ob upoštevanju dopustne stopnje izkoriščenosti zemljišča in predpisanih odmikov objektov od sosednjih parcel.

Merila in pogoji za varstvo okolja, ohranjanja narave

Merila in pogoji urejanja kmetijskih zemljišč

Vsi posegi (agrooperacije) na kmetijskih zemljiščih, še posebej na območju najboljših kmetijskih zemljišč, morajo biti izvedeni na podlagi izdelanih strokovnih podlag. Pri izvajanju agrooperacij naj se ohranjajo posamezna drevesa, živice ter v največji možni veri izkoristijo obstoječi odvodniki.

Na opredeljenih območjih naravne in kulturne dediščine je potrebno ohraniti obstoječo rabo kmetijskih površin.

Merila in pogoji urejanja gozdnih zemljišč

Goloseki se smejo izvajati le v primerih spreminjanja gozda v kmetijska zemljišča in v primeru tras koridorjev javne infrastrukture, kjer niso možne druge izpeljave tras. Pri takšnih posegih je obvezna ureditev gozdnih robov. Na opredeljenih območjih naravne in kulturne dediščine goloseki niso dovoljeni.

Melioracije gozdnih zemljišč se naj na opredeljenih območjih izvajajo skladno z gozdnogospodarskim načrtom. Pogozdovanja naj praviloma upoštevajo vegetacijo, značilno za okoliško gozdno združbo, kar še posebej velja za opredeljena območja naravne in kulturne dediščine. Posebej so v okviru gozdnih zemljišč opredeljeni varovalni gozdovi (gozdovi z omejeno možnostjo gospodarjenja). V teh gozdovih so prepovedani goloseki in krčitve, dovoljena so le izvajanja sanacijskih ukrepov, ki so določena z gozdnogospodarskim načrtom.

Merila in pogoji za varstvo narave

Na območju, so opredeljena naslednja območja naravnih vrednot, ki so napisana v preglednici 1.

Preglednica 1: Naravne vrednote

(Vir: PUP 01, 2010)

Ime	Zvrst
Gonžarjeva peč	Geomorf : geomorfološka površinska naravna vrednota
Temnjaški vrelec	Hidr: hidrološka naravna vrednota
Osrečnikova Zvoninca	Geomorfp: geomorfološka podzemeljska naravna vrednota

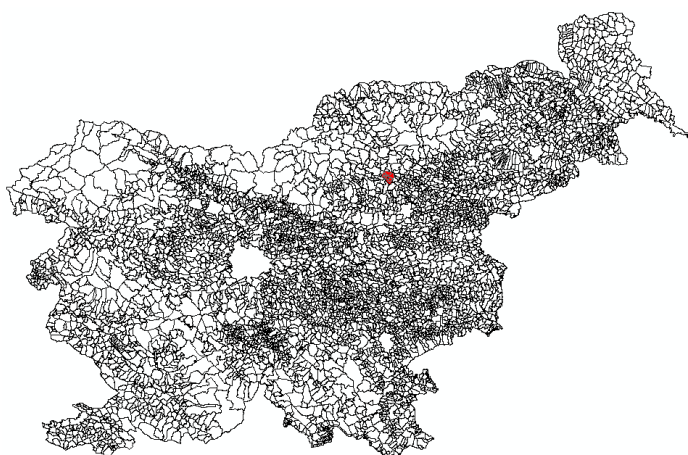
4 PREDSTAVITEV IN ANALIZA OBRAVNAVANEGA OBMOČJA

4.1 Geografski opis območja Vinske Gore

Ob prometni cesti Arja vas - Velenje se z desne smeri v smeri Velenja odstre slikovita podoba kraja pod imenom Vinska Gora. Na razgibanem pobočju se je na skali iz lehnjaka usidrala cerkev sv. Janeza Krstnika na peči. V preglednici 2 so napisani podatki o višini, obsegu, površini in središču kraja Vinske Gore. Slika 1 in 2 prikazujeta lego kraja Vinske Gore v Sloveniji in obris Krajevne skupnosti Vinske Gore.

Preglednica 2: Geografski opis

IME	Vinska Gora
MESTO	Ne
OBČINA	Velenje
SREDIŠČE	513500,133510, 46°20'43.98" 15°10'14.12"
VIŠINA	373.4 m
OBSEG	5.74 km
POVRŠINA	1.23 km ²

Slika 3: Lega kraja Vinska Gora v Sloveniji

(Vir: GURS, 2010)

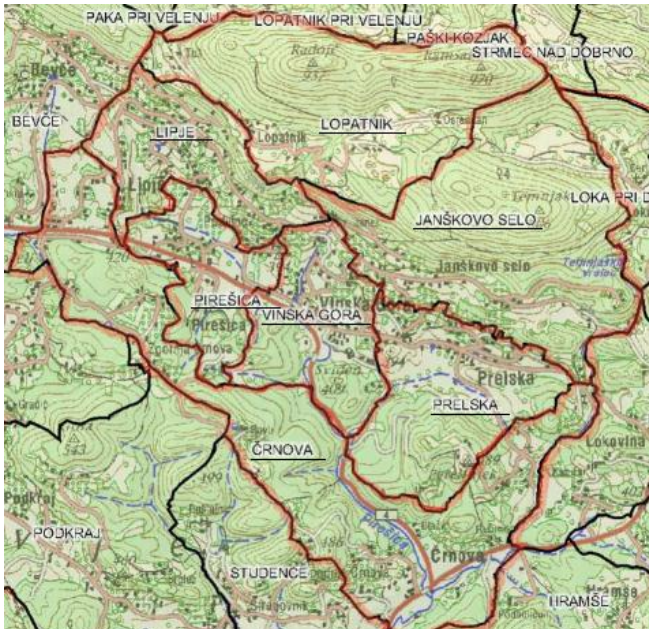
Slika 2: KS Vinska Gora

(Vir: http://www.velenje.si/ks-vinska_gora)

Vinska Gora zavzema jugovzhodni del MO Velenje, dolino in vzpetine ob cesti Arja vas-Velenje. Pod okrilje Vinske Gore sodijo naslednje vasi: Vinska Gora, Prejska, Janškovo selo, Lopatnik, Lipje, Pirešica in Črnova.

Nad središčem kraja se proti severu vzpenjajo trije višji vrhovi z nadmorskimi višinami okoli tisoč metrov, za razliko od doline, ki leži okoli 400 metrov nad morjem. Kraj se nahaja sredi gričevnatega sveta, ki ga od severa proti jugu seka dolina potoka Pirešica. Najvišji točki predstavljata 970 m visok Ramšakov vrh in Radojč z 937m, ki tvorita prehod k Paškemu Kozjaku, na vzhodu pa je najizrazitejši vrh Vinska gora z 806m. Danes najdemo v kraju Vinska Gora stanovanjske kmečke četrti, v katerih na skupni površini 1470 ha oz. 14,7 km² živi približno 510 gospodinjstev (popis 2010). Četrti so povezane z moderno infrastrukturo. V kraju je 68 km asfaltiranih cest, mnogo javnih poti, pa tudi kolesarska pot.

V samem središču kraja se nahajajo: obnovljena šola s petletko, zgrajena leta 1973, vrtec, večnamenska dvorana, v kateri se odvijajo odmevne prireditve in je tudi sedež večine društev. Poleg šola je tudi igrišče, trgovina, gostišče, bankomat. Kraj se v zadnjem času zelo razvija, predvsem beleži veliko priseljevanje in novogradnje, ter s tem razvoj infrastrukture ter nadgradnjo obstoječega bivanjskega okolja.

Kraj Vinska Gora sestavlja več zaselkov in sicer: Črnova, Janškovo selo, Lipje, Lopatnik, Pirešica, Prejska ter sama Vinska Gora. Prikazani so na sliki 6.

Slika 4: Karta naselja

(Vir: www.geoprostor.net)

Črnova

Razloženo naselje z nekaj naselitvenimi jedri in s samotnimi kmetijami v pretežno gričevnatem svetu

jugovzhodno od Velenje. Sestavljajo ga zaselki Spodnja in Zgornja Črnova ter Dobrova. V bližini graščine Dobrova (Gutenhart) iz 17. stoletja je v zadnjem času zraslo novo naselje enodružinskih hiš. V Spodnji Črnovi je križišče cest proti Dobrnškemu podolju, Velenju in Spodnji Savinjski dolini. Slika 5 predstavlja pogled na omenjeno naselje.

Slika 5: Pogled na naselje Črnova

Janškovo selo

Razloženo naselje na južnih pobočjih Ramšakovega vrha in temenjaka med Pireškim podoljem, Paškim Kozjakom, Velenjem in Dobrno. K naselju spada tudi gručasti zaselek Vas. Na vzhodnem delu naselja teče Temnjaški potok, na zahodnem pa Šentjanški potok (na obeh so bili nekdanje zelo znani številni mlini). Janškovo selo je danes močno urbanizirano naselje, saj so tu zgradili veliko novih enodružinskih hiš. Spodnji sliki predstavljata kraj Janškovo selo. Sliki 6 in 7 predstavljata naselje Janškovo selo.

Slika 6: Pogled na Janškovo selo

Slika 7: Pogled na naselje Janškovo selo

Lipje

Razloženo naselje v Pireškem podolju vzhodno od Velenja oz. na jugovzhodnih obronkih Radojča (Rudeč), ki je skrajni južni podaljšek paškega Kozjaka. Naselje sestavljajo zaselki Spodnje in Zgornje Lipje ter Nanojca. V vseh treh zaselkih je bilo v zadnjih letih zgrajenih veliko novih hiš, tako da je pravih kmetij malo. Dobro uspeva vinska trta, veliko pa je tudi sadnega drevja. V kraju je znana stara Grilova domačija in zeliščarski vrt. Slika 10 predstavlja naselje Lipje.

Slika 8: Pogled iz glavne ceste proti naselju Lipje

Lopatnik

Razloženo naselje Lopatnik pri Velenju se razprostira na pobočjih Dobrača, severnih obronkih Radojča in Ramšakovega vrha ter delu doline potoka Loka, hribovsko naselje Lopatnik s samotnimi kmetijami pa na južnem pobočju Paškega Kozjaka med Radojčem, Ramšakovim vrhom, Gonžarjevo pečjo, Vinsko Goro in Temnjakom. Na zakraselem površju z rdečo zemljo, ki ni najprimernejša za obdelovanje, prevladujejo polkmetije, v obeh naseljih pa je ohranjenih tudi nekaj zanimivih etnoloških spomenikov kmečke kulture. Najbolj znana je turistična kmetija Tuševo, ki jo prikazuje slika 11.

Slika 9: Naselje Lopatnik, kmetija Tuševo

Pirešica

Slika 10 prikazuje razloženo naselje z nekaj naselitvenimi jedri in s samotnimi kmetijami v pretežno gričevnatem svetu jugovzhodno od Velenje. Kraj Pirešica se razprostira ob prometni cesti Vinska Gora – Velenje. V tej vasi je tudi nekaj kmetij ter drugi samostojni objekti.

Slika 10: Naselje Pirešica

Prelska

Razloženo naselje na južnih pobočjih Ramšakovega vrha in Temenjaka med Pireškim podoljem, Paškim Kozjakom, Velenjem in Dobrno. V samem kraju Prelska je do danes največ obstoječih kmetij. Slika 11 prikazuje pogled na Prelsko iz naselja Janškovo selo.

Slika 11: Pogled na Prelsko

Vinska gora

Ob prometni cesti Arja vas - Velenje se z desne smeri v smeri Velenja odstre slikovita podoba kraja pod imenom Vinska Gora. Na razgibanem pobočju se je na skali iz lehnjaka usidrala cerkev sv. Janeza Krstnika na peči. V samem kraju so osnovna šola, vrtec, gasilni dom, trgovina. Na levi sliki je prikazan razgled iz cerkvice, na desni strani pa je vidna Vinska Gora.

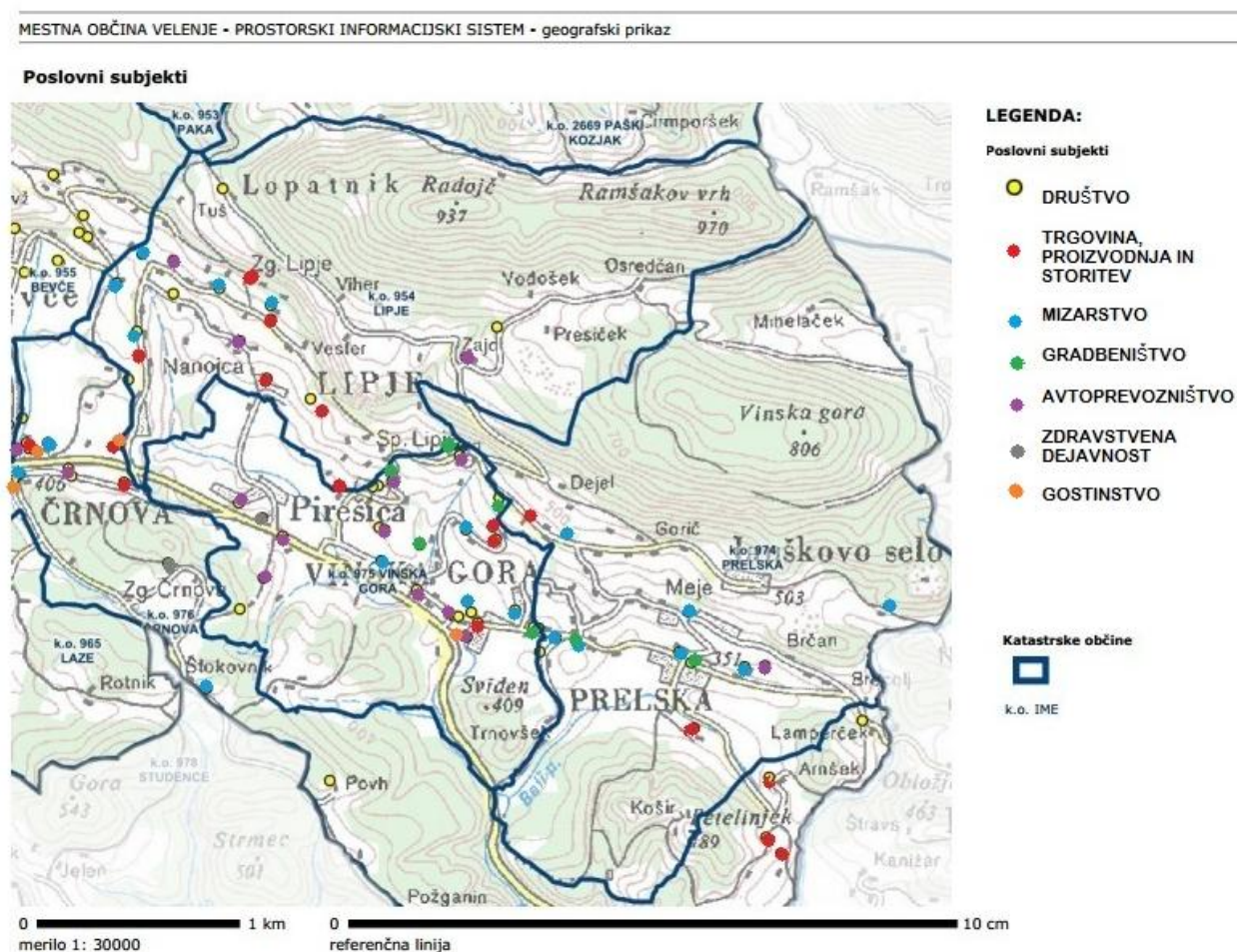
Slika 12: Razgled iz cerkvice

Slika 13: Vinska Gora

4.1.1 Gospodarski razvoj

Kraj je razmeroma majhen, vendar lahko zasledimo veliko poslovnih enot. V kraju se nahaja trgovina z živili in kmetijskimi pripomočki. Oglemdamo in kupimo si lahko motor. Za prevoze skrbijo avtoprevozniki, gradbena podjetja pa skrbijo za gradnjo infrastrukture. Zasledimo lahko tudi avtoelektričarja, frizerstvo, cvetličarstvo in fizioterapevta. Poleg naštetih pa je v kraju tudi dosti društev kot so: društvo upokojencev, planinsko društvo, prostovoljno gasilsko društvo, športno društvo Lipje, turistično društvo, lovsko športno društvo, društvo konjenica Pirešica, čebelarstvo društvo ter krajevna organizacija NOB Vinska Gora. Na sliki 14 je prikazana lokacija poslovnih subjektov.

Slika 14: Prikaz lokacij poslovnih subjektov v naselju Vinska Gora

(Vir:www.geoprostor.net)

4.2 Zgodovinski oris Vinske Gore

Naš kraj s slikovito cerkvijo na skalnem pomolu se je kar nekajkrat preimenoval: Sv. Janez Krstnik na Peči, Št. Janž na Peči, Št. Janž na Vinski Gori ali kar Šentjanž. Po drugi svetovni vojni so po vladni uredbi celo področje kraja poimenovali Vinska Gora in tako se imenuje še danes. Kraj sestavlja več vasi: Vinska Gora, ki je sodobno središče kraja. Naselje Prelska pokriva vzhodni del kraja in je pretežno ravninsko, Spodnja Črnova, Zgornja Črnova, Lipje, ki je najbolj strmo področje in se nahaja pod Gonžarjevo pečjo, Janškovo selo, Lopatnik in Pirešica.

Cerkev predstavlja najpomembnejšo dominantno v prostoru, ki je najizrazitejša, ko se pripeljemo po omenjeni cesti iz Arje vasi proti Velenju. Ko se približamo odcepu za Dobrno, se že znajdemo na

področju Vinske Gore. Prevozimo še nekaj zavojev ob potoku Pirešica in že se nam odpre enkraten pogled na kraj in cerkev, ki se nahaja na višini 473 m n.v. naskalnem pomolu. Slika 15 prikazuje razglednico cerkve sv. Janeza Krstnika iz leta 1900.

Slika 15: Cerkvica sv. Janeza Krstnika
(Vir: <http://www.velenje.si/3531>)

Korenine kraja in ljudi v njem segajo v davno leto 1261. Pisni viri poročajo, da je bila v tem obdobju na naši pečini postavljena krstilnica, ki je služila krščevanju otrok iz bližnje in širše okolice. V poznejših obdobjih so kapelico dozidali v cerkev in jo še večkrat dopolnjevali. V začetku naslednjega stoletja se prvič v pisnih virih omenjajo posamezne hiše in vasi (povzeto po zborniku Vinska Gora):

- 1309 zasledimo najprej Selo z eno hišo in Pelsko
- 1320 je omenjeno Lipje
- 1329 hrib Lopatnik, Sv. Janez
- 1403 zaselki Vinska Gora, Pirešica in Črnova
- 1458 Podvin.

Verodostojen je tudi zapis v Krških bukvah, da so za Gornjegrajske menihe leta 1553 iz našega kraja vozili kvalitetno vinsko kapljico. O vinogradništvu pričajo še danes ohranjene manjše viničarije.

Prvo štetje prebivalstva se je zgodilo leta 1754. Takrat so našli 756 krajanov. Tako kot večina slovenskih krajev je bila tudi Vinska Gora aktivno vpeta v narodnoosvobodilni boj. Izgubili smo številne krajanov in bili deležni več bojev. Vinska Gora je skozi obdobja v preteklosti nosila različna imena. Do leta 1954 se je uradno imenovala Št. Janž na Vinski gori. Še starejša so bila imena: Št. Janž na Peči, Št. Janž pri Velenju, po ljudsko kar Šentjanž.

Naš kraj je bil zaradi svoje lege in pomembne prehodne poti iz Spodnje Savinjske v Šaleško dolino zelo zanimiv po svojih upravnih ureditvah:

- ✓ 1849. leta - v dobi »pomladi narodov«- se prvič omenja v sestavi okrajnega glavarstva Slovenj Gradec in okraja Šoštanj
- ✓ Pred prvo svetovno vojno je bila krajevna občina Št. Janž na Peči
- ✓ Konec stare Jugoslavije občina Št. Janž na Vinski gori
- ✓ 1933 so kraj priključili občini Velenje
- ✓ 1934 se je zopet osamosvojil
- ✓ Po polemikah 1950 do 1954 so kraj priključili občini Žalec
- ✓ 1995 so Vinsko Goro priključili MO Velenje

Krajevna skupnost Vinska Gora od leta 1995 spada pod okrilje občine Velenje. Z reorganizacijo lokalne samouprave je takrat iz velike občine Žalec, formalno prešla v bližnje Velenje. Prenos vseh funkcij bo urejen šele z oblikovanjem novih upravnih regij. Kraj Vinsko Goro sestavlja sedem zaselkov: Črnova, Janškovo selo, Lipje, Lopatnik, Pirešica, Prelska ter Vinska Gora. V preteklosti so bili to samostojni zaselki. Z razvojem industrije in premogovništva v Šaleški dolini, pa se je vedno več ljudi priseljevalo tudi na obronke tega kraja. Danes posamezne zaselke že težko ločimo, saj nove domačije rastejo na celotnem področju.

Prva karta, iz katere je lepo razvidna cerkva sv. Janeza Krstnika, sega v leto 1763. Ta karta je nastala za področje vojske. Pridobljena pa je bila na GURS, izpostava Žalec. Vojaška karta zajema celotno Slovenijo za leta od 1763 - 1787. Sestavljena je iz zvezkov. Slika 16 predstavlja izrez petega zvezeka vojaške karte.

Slika 16: Vojaška karta iz leta 1763

(Vir: pisarna GURS)

4.3 Franciscejski kataster

Triangulacija in katastrska izmera sta bili na Štajerskem opravljene v letih 1819 - 1825. Izhodiščna točka koordinatnega sistema za Štajersko je bila na Schöcklu pri Gradcu. Na slovenskem delu Štajerske sta delovali dve okrožni komisiji, in sicer v Celju in v Mariboru.

Franciscejski katastrski operat vsebuje za okrog 1100 katastrskih občin, med njimi spada tudi občina Velenje, ter Vinska Gora, ki se je takrat imenovala Št. Janž na Vinski Gori.

Najstarejši zemljevid, je nastal kot del katastra in sicer v avstrijski monarhiji leta 1825. Kataster za področje današnje KS Vinska Gora sestavlja 23 listov. Bil je v veliko pomoč, saj je to čas, preden je vinska kuga uničila bogate nasade vinske trte, ki so dali kraju tudi ime. S tem je tudi povzročila velike spremembe v kultivirani pokrajini. Tedanji nasadi vinogradov so bili po tej kugi primorani zamenjani za drugačna polja. Prej je bil ta kraj tipično vinogradniški, potem pa se je značaj začel spreminjati.

Slika 17 prikazuje franciscejski kataster, v njem so že takrat bile razvidne zidavnice zraven vinograda. Iz tega katastra je ponekod tudi razvidna parcelacija kmetij. Ob samih središčih naselja pa so vidne tudi razdelitve na manjša polja. Iz katastra so razbrana tudi imena 17 kmetij, ki so svoja imena ohranila še do danes.

Slika 17: Franciscejski kataster iz leta 1877

(Vir: pisarna GURS, izpostava Žalec)

4.4 Prebivalstvo po starostnih skupinah in spolu

V obravnavanem območju je 1.1.2011 prebivalo 1744 prebivalcev, od tega je 880 moških in 864 žensk. (Vir: SURS, popis 2011)

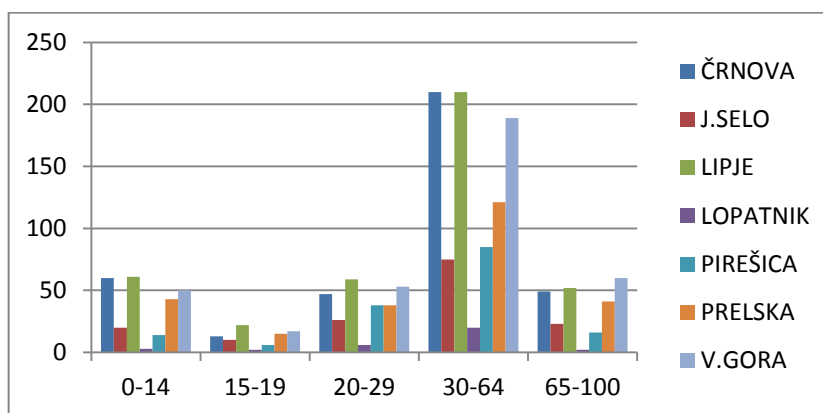
Iz preglednice 3 je razvidno, da ima največ prebivalcev naselje Lipje ter Vinska Gora. Najmanj pa pripisujemo naselju Lopatnik.

Iz grafikona 1 lahko razberemo, da je največ prebivalcev razvrščenih v kategoriji od 30 – 65 let. Šteje skoraj polovico vseh prebivalcev. Najmanj prebivalcev je starih od 15 do 19 let. Najstarejša prebivalca pa bo letošnje leto dopolnila 98 let. (Vir: Spletna stran statistični urad RS)

Preglednica 3: Naselja po spolu

(Vir: SURS, popis 2012)

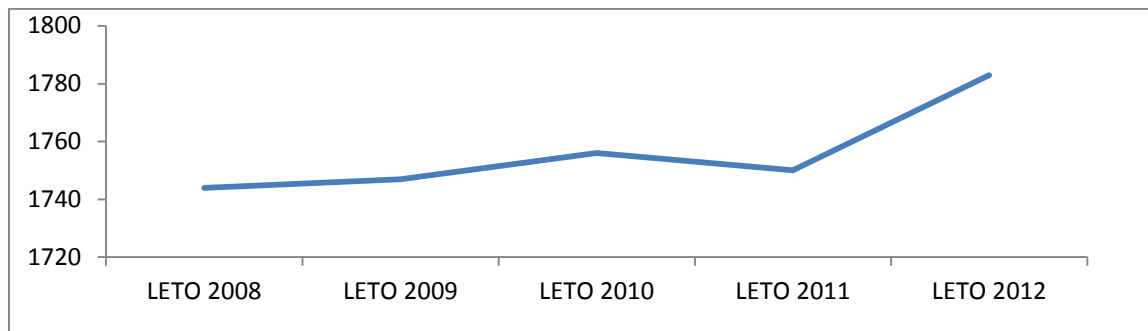
Naselje	M Spol	Ž Spol
Črnova	174	187
Janškovo Selo	79	76
Lipje	191	196
Lopatnik	17	17
Pirešica	90	69
Prelska	141	131
Vinska Gora	188	188

Grafikon 1: Prebivalstvo po starostnih skupinah

(Vir: SURS, popis 2012)

Iz grafikona 2 je razvidno, kako se število prebivalcev spreminja po letih. Analizirali smo pet let in sicer od leta 2008 pa do leta 2012. Največ prebivalcev je ravno letošnje leto 2012. Iz preglednice je razvidno, da se prebivalstvo iz leta v leto nekoliko povečuje, razen v leto 2011 je bil zabeležen upad prebivalstva. (Vir: SURS, 2012)

Grafikon 2: Število prebivalcev od leta 2008 do leta 2012

(Vir: SURS, popis 2012)

4.4.1 Gospodinjstva po številu članov, naselja

Podatki za gospodinjstvo smo pridobili iz spletne strani statističnega urada RS in sicer za leto 2011. Iz preglednice 4 je razvidno, da povprečna velikost zajema 2 oz 3 člane na gospodinjstvo. Lahko tudi sklepamo, da ima povprečna družina vsaj enega otroka oz dva.

Preglednica 4: Gospodinjstva po številu članov, naselja

(Vir: statistični urad RS za leto 2010)

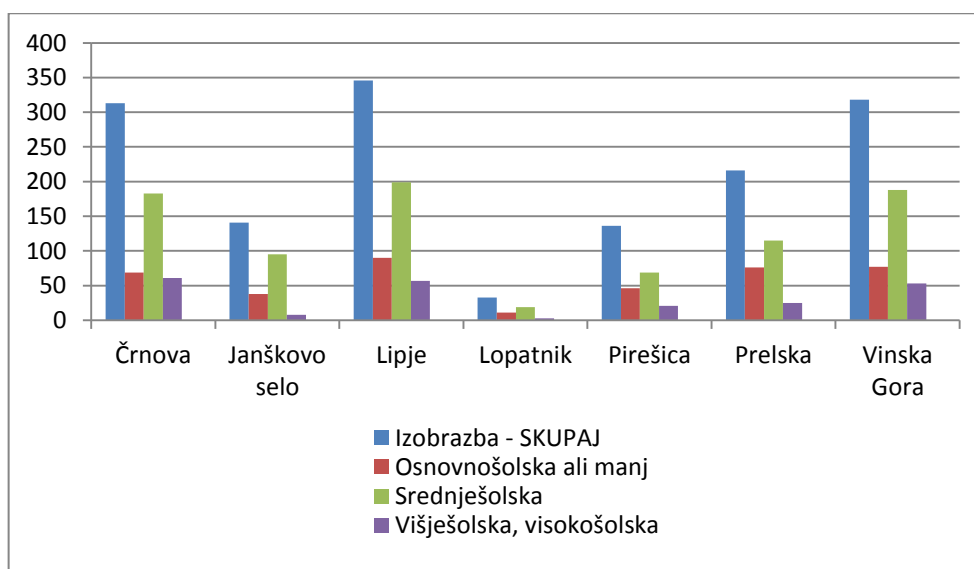
Naselje	1 član	2 člana	3 člani	4 člani in več	Povprečna velikost
Črnova	31	25	26	45	2,9
Janškovo selo	10	18	7	20	2,9
Lipje	37	30	27	49	2,8
Lopatnik	1	8	3	2	2,5
Pirešica	29	12	13	13	2,2
Prelska	22	16	12	35	3,1
Vinska gora	30	30	36	37	2,8

4.4.2 Izobrazbena in zaposlitvena struktura

V kraju Vinska Gora je največ prebivalcev, ki imajo srednješolsko izobrazbo. Najmanj je pa tistih ki so opravili višješolsko oz visokošolsko izobrazbo, oz tisti, ki so doštudirali. Lahko sklepamo, da vsi tisti, ki imajo večjo izobrazbo so mlajši od trideset let. Včasih ni bilo mogoče nadaljevati s študijem, zato so se vsi po srednji šoli zaposlili. Te podatke smo razbrali iz grafikona 2.

Vinska Gora je majhen kraj, ki ga ne uvrščamo med občine, zato tudi nima veliko delovnih mest. Ljudje, ki prebivajo v tem kraju se vozijo na delo v Velenje, Celje, Maribor ter v Ljubljano. Največ jih je zaposlenih v Velenju in sicer v Gorenju, termoelektrarni, rudniku. Drugi so pa zaposlitev našli v oddaljenih mestih, kot so Celje in Ljubljana. Kraj je od Velenja oddaljen 5 km, do Celje 30 km in do Ljubljane približno 90 km.

V samem kraju je tudi nekaj takih, ki imajo status kmeta. Drugače pa so po večini ljudje, ki jih imenujemo "dvoživkarji". To so tisti, ki imajo redno zaposlitev in so v popoldanskih časih še kmetovalci, oz si pridelujejo zase. Poleg stanovanjskega objekta imajo še majhno kmetijo in vrtiček. Nekateri pa imajo sadovnjake in vinograde in si s tem krajšajo popoldanski urice.

Grafikon 3: Izobrazba po naseljih
(Vir: statistični urad RS za leto 2010)

4.5 Analiza prostorskih struktur

Analizirali smo naravne in ustvarjene danosti. Najprej smo se osredotočili na vodo, relief ter na kmetijstvo in gospodarstvo. Nadaljevali smo z analizo namembnosti objektov, dejanske rabe prostora, prometno analizo, morfološko analizo, varovanje ter omejitve v okolju ter še nazadnje za bolj estetsko prikazovanje prostora še vizualno analizo.

Za posamezne analize kart smo si pomagali s pomočjo pridobljenih kartografskih in geodetskih podlag. Podatke smo pridobili tudi s pomočjo naravoslovnega atlasa, spletne strani pisa (prostorski informacijski sistem občin), spletne strani od ministrstva za kmetijstvo Gerek ter tudi z evidenco nepremičnin.

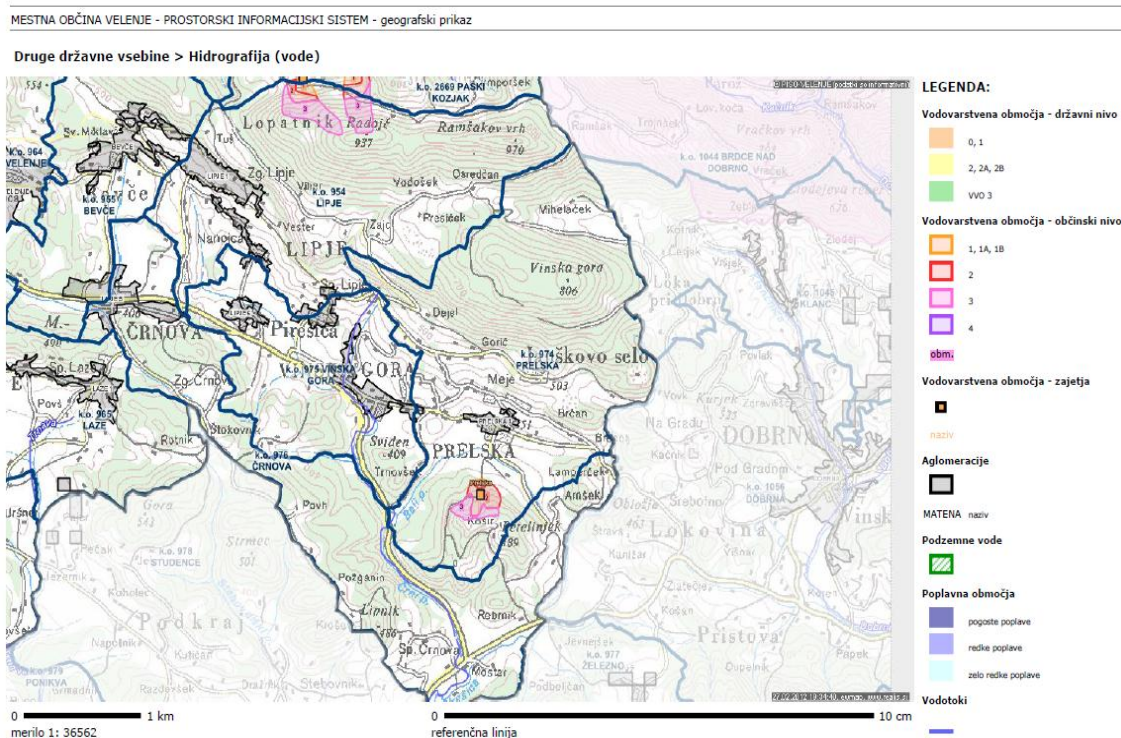
Na samem koncu te analize naselje smo dodali še SWOT analizo, ki vključuje prednosti in slabosti samega naselja.

Voda

V kraju Vinska Gora se nahaja zelo malo rek in potokov, zasledimo lahko le manjši potok Pirešica, ki je prikazan na sliki 18, ki pa do sedaj še ni povzročal kakšnih nevšečnosti glede poplav. Na sliki 19 so prikazani vodni viri na obravnavanem območju .

Slika 18: Potok Pirešica

Slika 19: Prikaz vodnih virov v Vinski Gori

(Vir: www.geoprostor.net)

Gozdarstvo in gozdovi s posebnim režimom

Gozdove s posebnim režimom, ki so prikazani tudi na sliki 20 razdelimo v tri skupine:

- ✓ Varovalni gozdovi
- ✓ Gozdni rezervati
- ✓ Požarna ogroženost

Varovalni gozdovi so gozdovi, ki varujejo zemljišča usadov, izpiranja in krušenja, gozdovi na strmih obronkih ali bregovih voda, gozdovi, ki so izpostavljeni močnemu vetru, gozdovi, ki v hudourniških območjih zadržujejo prenatrsko odtekanje vode in zato varujejo zemljišča pred erozijo in plazovi, gozdni pasovi, ki varujejo gozdove in zemljišča pred vetrom, vodo, zameti in plazovi, gozdovi v kmetijski in primestni krajini z izjemno poudarjeno funkcijo ohranjanja biotske raznovrstnosti ter gozdovi na zgornji meji gozdne vegetacije. Pravna podlaga: Uredba o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom, Ur.l. RS, št. 88/2005, 56/2007, 29/2009. (Zavod za gozdove Slovenije)

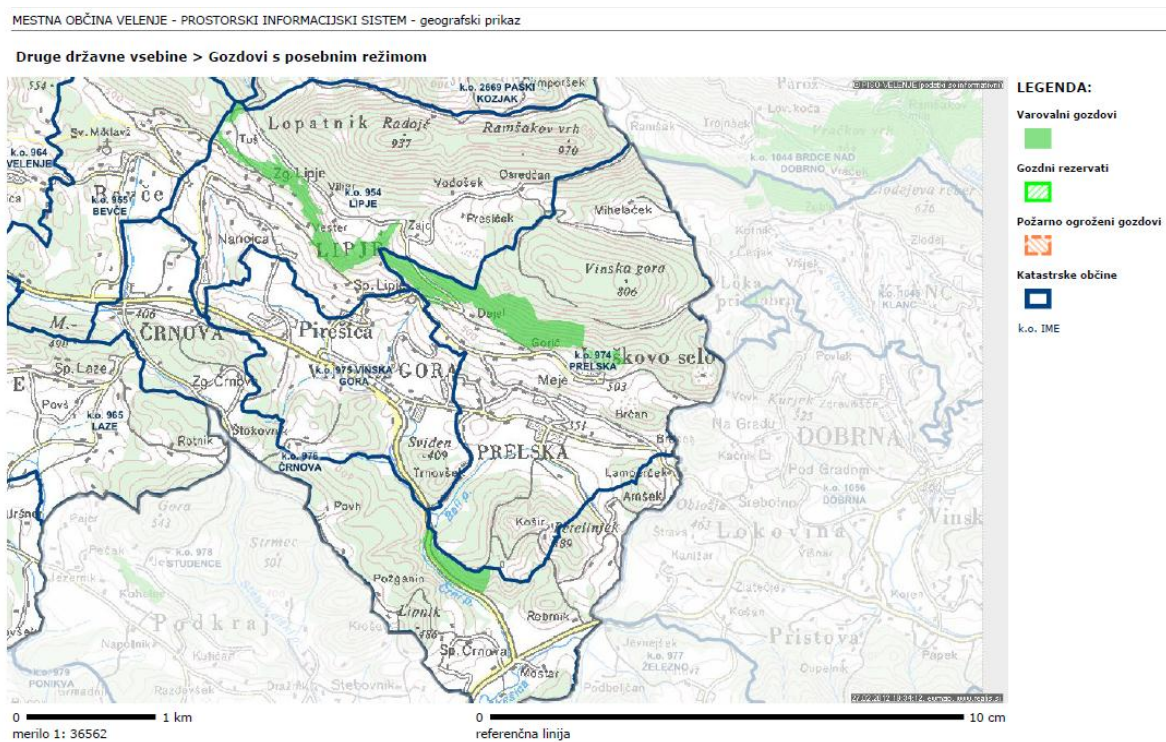
Gozdni rezervati so gozdovi s posebnim namenom, ki imajo izjemno poudarjeno raziskovalno funkcijo. To so gozdovi, ki so zaradi svoje razvojne faze in dosedanjega razvoja izjemno pomembni za

raziskovanje, proučevanje in spremljanje naravnega razvoja gozdov, biotske raznovrstnosti in varstva naravnih vrednot ter kulturne dediščine. Pravna podlaga: Uredba o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom, Ur.l. RS, št. 88/2005, 56/2007, 29/2009. (Zavod za gozdove Slovenije)

Dejavniki, na podlagi katerih se gozdovi razvrščajo v stopnje požarne ogroženosti so:

- Lastnosti gozda: razvojna faza in zgradba gozda, prevladujoča združba, negovanost in gozdna higiena;
- Dejavniki izven gozda: srednja letna temperatura, srednja letna količina padavin, srednja letna relativna vlažnost zraka, moč in pogostost vetra, periodičnost sušnih obdobj, matični substrat in vrsta tal, ekspozicija, nadmorska višina, nagib, pogoji gašenja, objekti v gozdu.

Pravna podlaga: Pravilnik o varstvu gozdov Ur.l. RS, št. 92/2000 Spremembe: Ur.l. RS, št. 56/2006, 114/2009.(Zavod za gozdove Slovenije)

Slika 20: Gozdovi s posebnim režimom

(Vir: www.geoprostor.net)

4.5.1 Karta reliefa

Relief ali oblikovnost površja je skupek najrazličnejših površinskih oblik. Relief prikazujemo z plastnicami, to so črte, ki povezuje točke z isto nadmorsko višino. Bolj ko so plastnice skupaj bolj je površje strmo. Z karto reliefa najbolj prikazemo razgibanost terena.

Na karti 1 je razvidno kako naselja narašča proti severu.. Najnižja točka naselja je v samem kraju Vinska Gora. Večino naselje je na nadmorski višini med 300 in 450 m. Ta del območje je po večini pozidan. Ko se vzpenjamo proti severu zasledimo vinograde in gozdove, malo območja je tudi pozidanega in namenjenega kmetijstvu, to so predvsem travniki in njive. Najbolj izrazito v naselju izstopa cerkvena Sv. Janeza Krstnika na skali, ki jo najdemo na nadmorski višini 470 m. V obravnavanem območju najvišji točki predstavljata 970 m visok Ramšakov vrh in Radojč z 937m. Na vzhodu pa je najizrazitejši vrh Vinska gora z 806m.

4.5.2 Analiza namembnosti objektov

Iz karte 2 lahko izvemo, kakšna je namembnost objektov v obravnavanem območju. Prevladuje jo stanovanjski objekti, potem sledijo gospodarski objekti ter objekti centralne dejavnosti. Vedno več je stanovanjskih objektov, ki izpodrivajo gospodarske objekte (hlev, silos,..).

V obravnavanem kraju je zelo malo tistih, ki se ukvarjajo s kmetijstvom, saj zdajšnji časi ne dopuščajo kmetovanja. Veliko je tudi tistih ljudi, ki imajo kmetijstvo kot popoldanski hobi.

Gospodarski objekti so pri nekaterih že zapuščeni, služijo jim za shranjevanje kakšnih strojev. Ali pa so namenjeni garažam , ter iz njih že nastajajo stanovanjski objekti.

4.5.3 Analiza dejanske rabe prostora

Dejanska raba je bila vzpostavljena na osnovi interpretacije letalskih posnetkov (DOF) za namene administrativnih kontrol in izdelave katastra trajnih nasadov (vinogradi, sadovnjaki, hmeljišča in oljčniki). Gre za tipološko delitev vrste rabe glede na stanje dejanske rabe ob zajemu in ločuje kategorije rabe, kot so pozidana in sorodna zemljišča, kmetijska zemljišča, gozdovi, vode ipd. (PISO)

Podatki o dejanski rabi zemljišč se vodijo po predpisih, ki urejajo evidentiranje nepremičnin (Zakon o evidentiranju nepremičnin -Uradni list 47/2006, 65/2007- odločba US). Vodijo se v zemljiškem

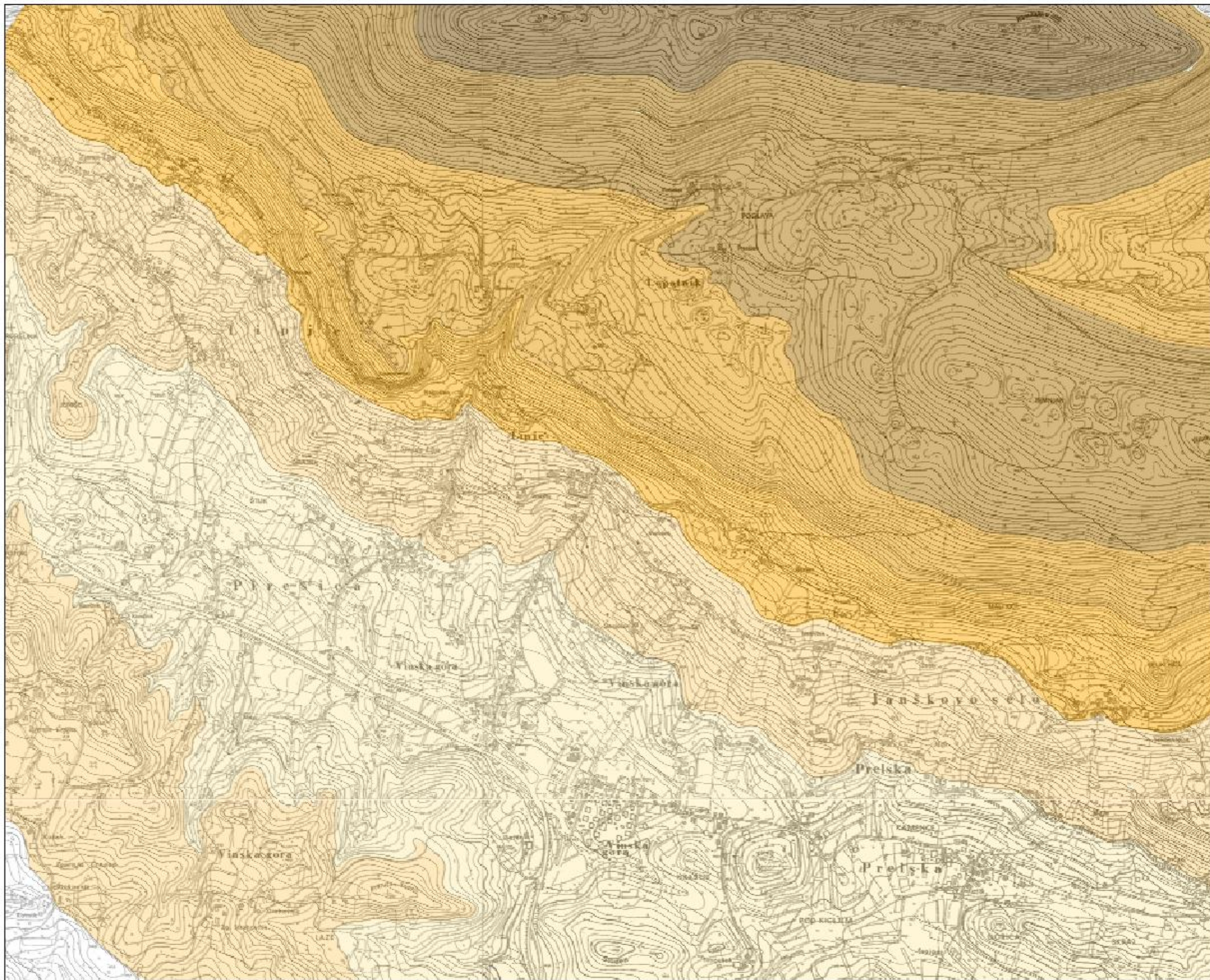
katastru po vrstah dejanske rabe. Podatki o dejanski rabi se vodijo neodvisno od poteka mej parcel. Meje območij dejanske rabe morajo biti določene tako, da je mogoče podatke o dejanski rabi izkazovati po parcelah. V zemljiškem katastru razdelimo dejansko rabo zemljišč v 5 skupin in sicer:

- kmetijska zemljišča,
- gozdna zemljišča,
- pozidana zemljišča,
- vodna zemljišča,

Analizo dejanske rabe prostora smo naredili s pomočjo spletnega portala GERK (<http://rkg.gov.si/GERK/viewer.jsp>), Piso (<http://www.geoprostor.net/PisoPortal/vstopi.aspx>). Največ pri tej karti pa je pripomogel terenski ogled. Podatki pridobljeni od geodetske uprave, kot so podlage DOF, TTN5, se od dejanske rabe zemljišč kar precej razlikujejo.

Iz karte 3 je razvidno, da v obravnavanem območju prevladujejo gozdovi, veliko je tudi kmetijskih zemljišč. Veliko ljudi je že začelo opuščati kmetijstvo, tako da nastajajo tam že novi stanovanjski objekti. V veliki večini poleg stanovanjskih zemljišč zasledimo sadovnjake, vrtičke ter nekateri imajo tudi vinograde. Iz leta v leto se raba zemljišč hitro spreminja, saj namesto kmetijskih zemljišč, ki so namenjeni travnikom, njivam, nastajajo predvsem sadovnjaki ali pa so zapuščena.

Karta reliefa

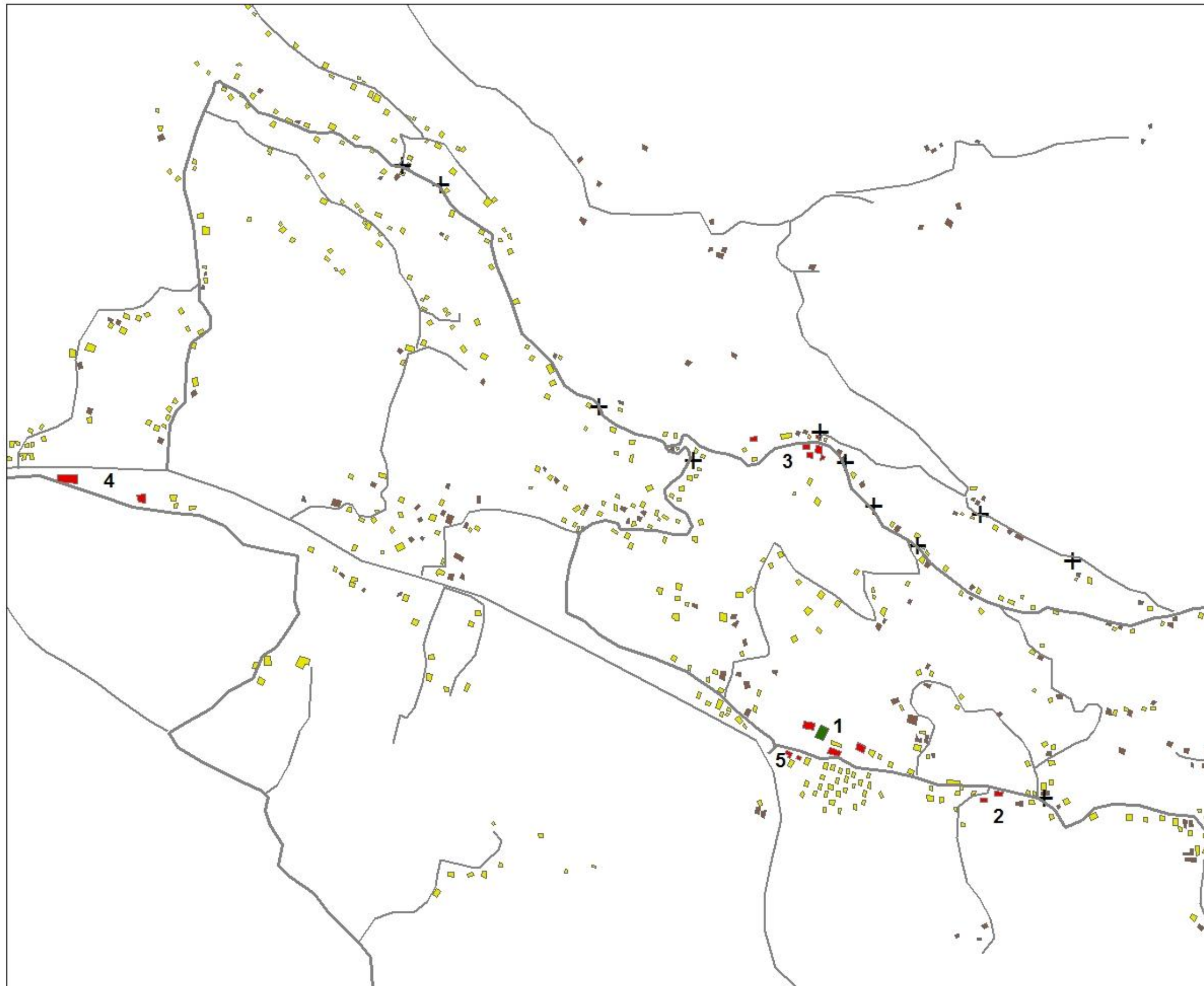

Legenda

- 300-400 m nadmorske višine
- 400-500 m nadmorske višine
- 500-600 m nadmorske višine
- 600-700 m nadmorske višine
- 700-850 m nadmorske višine
- 850-1000 m nadmorske višine

MERILO: 1:10000
KARTOGRAFSKA PODLAGA: TTN5
IZDELALA: KATARINA GRIL
KARTA 1

Analiza namembnosti objektov

Legenda

- cesta
- + kapelica
- stanovanjski objekt
- gospodarski objekt
- športno-rekreativni objekt
- centralna-dejavnost

- 1 Šola s pripadajočimi objekti, trgovina Mercator
- 2 Trgovina z motorji Yogi
- 3 Župnija Vinska gora
- 4 Tehnični pregledi, avto Igor
- 5 Gostišče pri Hrenu

MERILO: 1:10000
KARTOGRAFSKA PODLAGA: GURS
IZDELALA: KATARINA GRIL
KARTA 2

Analiza dejanske rabe prostora

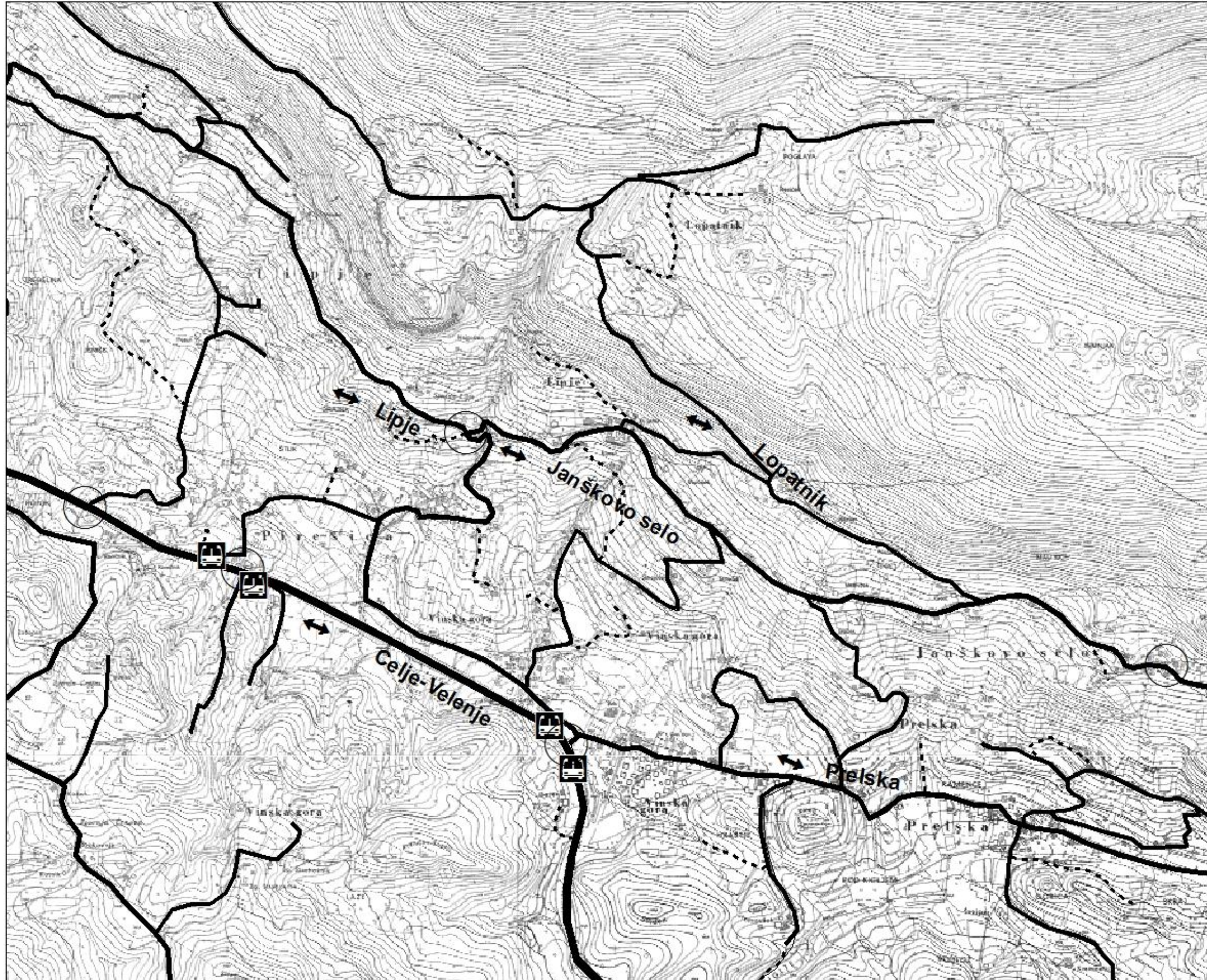

Legenda

- cesta
- objekti
- gozd
- vinograd
- njive
- rastlinjak
- ekstenzivni sadovnjak
- drevesa in grmičevje
- travnik
- pozidano

MERILO: 1:10000
KARTOGRAFSKA PODLAGA: GURS
IZDELALA: KATARINA GRIL
KARTA 3

Prometna analiza

Legenda

- državna cesta
- lokalna cesta
- javna pot
- kolesarska pot
- - - -** kolovozna pot
- ↔** smer ceste
- križišče
- 🚌** avtobusno postajališče

MERILO: 1:10000
KARTOGRAFSKA PODLAGA: TTN5
IZDELALA: KATARINA GRIL
KARTA 4

4.5.4 Prometna analiza

Prometno analizo smo najprej razčlenili na štiri kategorije in sicer:

- ✓ Promet
- ✓ Energetika
- ✓ Komunalna
- ✓ Komunikacija

Prometna infrastruktura je v obravnavanem območju zelo dobra, saj je celotno območje povezano med sabo. Ko se pripeljemo po državni cesti od Celja proti Velenju se na desni strani odpira pogled na naselja Vinska Gora, Janškovo selo, Lipje ter Pirešica. Na levi strani pa se nahaja Črnova ter del Pirešice. Če hočemo priti do naselja Prelska, moramo zaviti v Vinsko Goro in nato pot nadaljevati po občinski cesti. Če hočemo priti do Lopatnika pa v Vinski Gori zapeljemo na levo in pot nadaljujemo do cerkvice. V manjšem križišču zapeljemo levo in pot nadaljujemo do lovske kočice.

Poleg državne ceste ter občinske ceste pa zasledimo v naselju še lokalno cesto, kolovozno pot, kolesarsko pot in gozdno pot.

V samem središču kraja pa se nahaja tudi pločnik ter javna razsvetljava. Razsvetljava pa najdemo tudi pri cerkvi in na pokopališču ter ob glavnih križiščih, kjer se nahaja prehod za pešce.

Pri energetiki je v obravnavanem območju samo elektrovod in kablovod. Vendar z energetiko ni povezano celotno območje. Povezane so samo glavna središča naselja.

Pri komunalni infrastrukturi se kraj Vinska gora razvija v pozitivni smeri. Leta 2006 se je kraj povezal z mestnim vodovodom Velenje. Le nekateri del še ni povezan. Ko bodo povezali celotni del kraja z mestnim vodovodom Velenje se bo začela gradnja kanalizacije ter verjetno tudi plinovoda. Pri komunikaciji, ki je dejansko vod elektronskih komunikacij pa je povezano celotno obravnavano območje.

Pri izdelavi karte 4 smo si pomagali z terenskim ogledom ter s pomočjo digitalnega ortofoto načrta. Z njim smo dobili lažjo predstavo o prometni ureditvi obravnavanega območja.

V karti prometne analizi se nahajajo naslednje ceste:

- ✓ državna cesta
- ✓ lokalna cesta
- ✓ javna pot
- ✓ kolovozna pot
- ✓ kolesarska pot

Poleg kategorizacije cest smo v karto vključili:

- ✓ avtobusno postajališče
- ✓ križišče
- ✓ smer ceste

Ceste v obravnavanem območju so asfaltirane, edino kakšen dovoz do stanovanjskih objektov je še neasfaltiran. Glavne ceste so bile po večini obnovljene v letu 2007, saj so takrat po sredini cestišč napeljali vodovod. Glavna cesta v naselju, ki poteka od križišča Vinske Gore do šole in še kakšen kilometer naprej je opremljena s pločnikom in javno razsvetljavo, kar prikazuje tudi slika 21. Druge ceste po obravnavanem območju so pa lepo urejene. Pri nekaterih odsekih bi lahko bile še bolj

Slika 21: Križišče v Vinski Gori

pregledne. Slabosti nekaterih cest v naselju je ta, da je teren zelo razgiban. Slika 22 prikazuje glavno križišče Celje – Velenje, slika 23 predstavlja eno izmed avtobusnih postajališč.

Slika 23: Glavno križišče Vinska Gora - Velenje

Slika 22: Avtobusno postajališče

V letu 2007 se je odprla kolesarska pot po območju Vinske gore. Kolesarski poti sta prikazani na sliki 24. Imamo dve poti in sicer:

- VINSKOGORSKA POT – zelena V7
Velenje - Vinska Gora – Dobrna – Prelska – Lipje – Bevče – Velenje
Srednja zahtevna pot, dolžina: 23km, povprečen čas kolesarjenja: 1 uro 30 minut
- ŠENTJANŠKA POT – rdeča V-VG1
Obirc – Sp. Črnova – Prelska – Lokovina – Lopatnik – Lipje – Obirc
Zahtevna pot, dolžina: 21,5 km, povprečen čas kolesarjenja: 1 uro in 30 minut

Slika 24: Kolesarska pot po Vinski Gori

(Vir: <http://pd-vg.velenje.si>)

4.5.5 Morfološka analiza

Obravnavano območje Vinska Gora spada med razpršeno gradnjo. Zato smo to območje razdelili na sedem morfološke enote:

- Morfološka enota A - opredeljuje staro vaško središče.

Pri izbiri vaškega središča, smo se odločili za več središč, saj je obravnavano območje krajevne skupnosti Vinska Gora zajema več vasi. Zato smo opredelili tri največje vasi in s tem tri vaška središča. Eno izmed vaških središč je prikazan na sliki 25.

Slika 25: Vaško središče v naselju Prelska

- Morfološka enota B
 - ✓ Morfološka enota B1 – obcestna gradnja v vodilnem dnu
 - ✓ Morfološka enota B2 – obcestna gradnja na pobočju

V samem naselju Vinska Gora se nahaja največ obcestne gradnje, saj hiše stojijo druga ob drugi na levi in na desni strani cest. Slika 26 prikazuje obcestno gradnjo na pobočju.

Slika 26: Obcestna gradnja na pobočju

- Morfološka enota C - opredeljuje novejšo gradnjo v gruči

V zadnjem času je nastalo veliko novejših hiš, zato smo to enoto opredeli posebej. Nastajajo predvsem novejše moderne hiše, ki pa izstopajo od povprečnih podeželskih stavb. To lahko vidimo iz slike 27.

Slika 27: Novejša gradnja v gruči

- Morfološka enota D - sem spada zgostitev grajene strukture

Slika 28 : Zgostitev grajene strukture

Na posameznih predelih območja, predvsem na kakšnem hribčku so nastale hiše, ki jih uvrščamo med zgostitve grajene strukture, to prikazuje tudi slika 28.

- Morfološka enota E – novejša enodružinska gradnja.

Slika 29: Novejša enodružinska gradnja

Slika 29 prikazuje gradnjo novejših enodružinskih hiš, zato smo to območje tudi nakazali v morfološki analizi.

- Morfološka enota F - razpršena gradnja (mešana struktura)

Vsa ostala gradnja, ki jih nismo mogli razvrstiti v prejšnje morfološke enote, smo ji nadedli svojo morfološko enoto F. Ta pa zajema vso preostalo gradnjo, ki jo uvrščamo v razpršeno. To so predvsem samotne kmetije, zidanice, kleti, novejša in starejša gradnja. Slike 30, 31, 32 in 33 predstavljajo vikende, mešano strukturo, starejšo hišo ter posamezne samotne kmetije.

Slika 32: Vikendi

Slika 31: Samotne kmetije, poleg
enodružinska hišaSlika 30: Starejša hiša v naselju
Janškovo selo

Slika 33: Mešana struktura

4.5.6 Vizualna analiza

Z vizualno analizo predstavimo vizualno podobo naselja. Preden smo se lotili analize smo upoštevali elemente, kot so, prostorska dominantna, robovi, ceste in objekti ter odprti pogledi.

Na karti 6 so prikazani naslednji elementi:

- Prostorska dominantna

V tej skupino elementov sodijo kapelice, cerkev, igrišče, pomembnejše storitvene dejavnosti. Torej lahko rečemo, da je za prostorsko dominantno značilno, da je vidna od daleč in predstavlja objekte, ki so v množici drugih objektov najbolj razpoznavne. Sliki 33, 34 predstavljata dve prostorski dominantni, ki sta kapelica in igrišče. Kapelic je v obravnavnem območju veliko, na sliki pa je najstarejša kapelica.

Slika 35: Najstarejša kapela v Vinski Gori

Slika 34: Igrišče

- Robovi

V to skupino elementov sodijo vsa območja, ki nekaj razmejujejo. V naši karti je to predvsem rob gozda, ter tudi reliefni rob, saj je v našem naselju zelo razpoznaven. Drugače pa so lahko robovi še tisti, ki razmejujejo polja, zelene površine, sadovnjake, vinograde,...

- Ceste in objekti

V tej vizualni analizi so najbolj razpoznavni, saj ljudje najprej dobijo občutek za vizualno podobo naselja ter se po njih tudi orientirajo. Največ objektov poteka ravno ob cestah.

- Kakovostni odprti prostori

To so tisti prostori oz območja, katera se ne smejo pozidati.

- Vozlišča

V karti vizualne analize smo označili tudi vozlišča, to so stičišča več cest.

- Odprti pogled

Pri odprtem pogledu se nam pokaže kje je lokacija naselja najbolj vidna oz je najlepši razgled na celoten kraj. V našem primeru se kraj najlepše vidi ob državni cesti, ki pelje iz smeri Celje

Slika 36: Vinska Gora z okolico

(Vir: <http://pd-vg.velenje.si>)

proti Velenju, saj se celotno naselje nahaja tik ob tej cesti. V naselju imamo nekaj razglednih točk, ki odkrivajo pogled po celotnem naselju. Na sliki 35 pogled na Vinsko Goro z okolico.

- Kričeče barve fasad

Na sliki 37 je predstavljeno območje, ki ima izrazito kričeče barve fasad. Območje smo ponazorili tudi na vizualni karti, saj je v tem naselju zelo izstopajoče. Na to temo je bilo kar nekaj govora tudi v reviji Delo in dom (v nadaljevanju Delo in dom, št. 11). Obarvanje družinskih hiš v izrazite barvne tone je večinoma neupravičeno, meni arhitektka Petra Ostanek, predsednica matične sekcije arhitektov pri Zbornici za arhitekturo in prostor Slovenije. Volumen in barva oziroma celotno oblikovanje fasade namreč določa zunanjo podobo stavbe, ta pa sooblikuje okolje, v katero je umeščena. Pri izbiri barv fasadnega ovoja je zato treba upoštevati značaj kraja in pokrajine ter oblikovanje objektov v okolici. Z drugimi besedami to pomeni, da je treba objekte načrtovati in oblikovati tako, da v prostoru ne postanejo dominantna, razen če to upravičuje njihova namembnost.

Razlogov za barvno heterogenost našega okolja je več, pravi Ostankova, eden najpomembnejših je nizka stopnja zavedanja o pomenu skupnega oziroma javnega prostora, ki ga sooblikujejo vse stavbe.

Zakonov, ki bi dajali podlago za izbor barv fasad, ni, pravijo na ministrstvu za kmetijstvo in okolje. Barve pročelij stavb lahko občina določi sama v izvedbenem delu svojega občinskega prostorskega načrta (OPN), in sicer v okviru prostorskih izvedbenih pogojev (PIP), ki določajo natančna merila za posege v prostor, med drugim glede velikosti in oblike objektov, materialov, barv fasade in strehe ter drugih oblikovnih elementov, s katerimi se ohranja identiteta prostora. Projektanti so dolžni upoštevati določila prostorskih izvedbenih pogojev, tudi glede barv, če so ti pogoji natančno in nedvoumno predpisani.

Slika 37: Barve fasad na območju Pirešice

(Vir: Revija Delo in dom, leto 2012)

Morfološka analiza

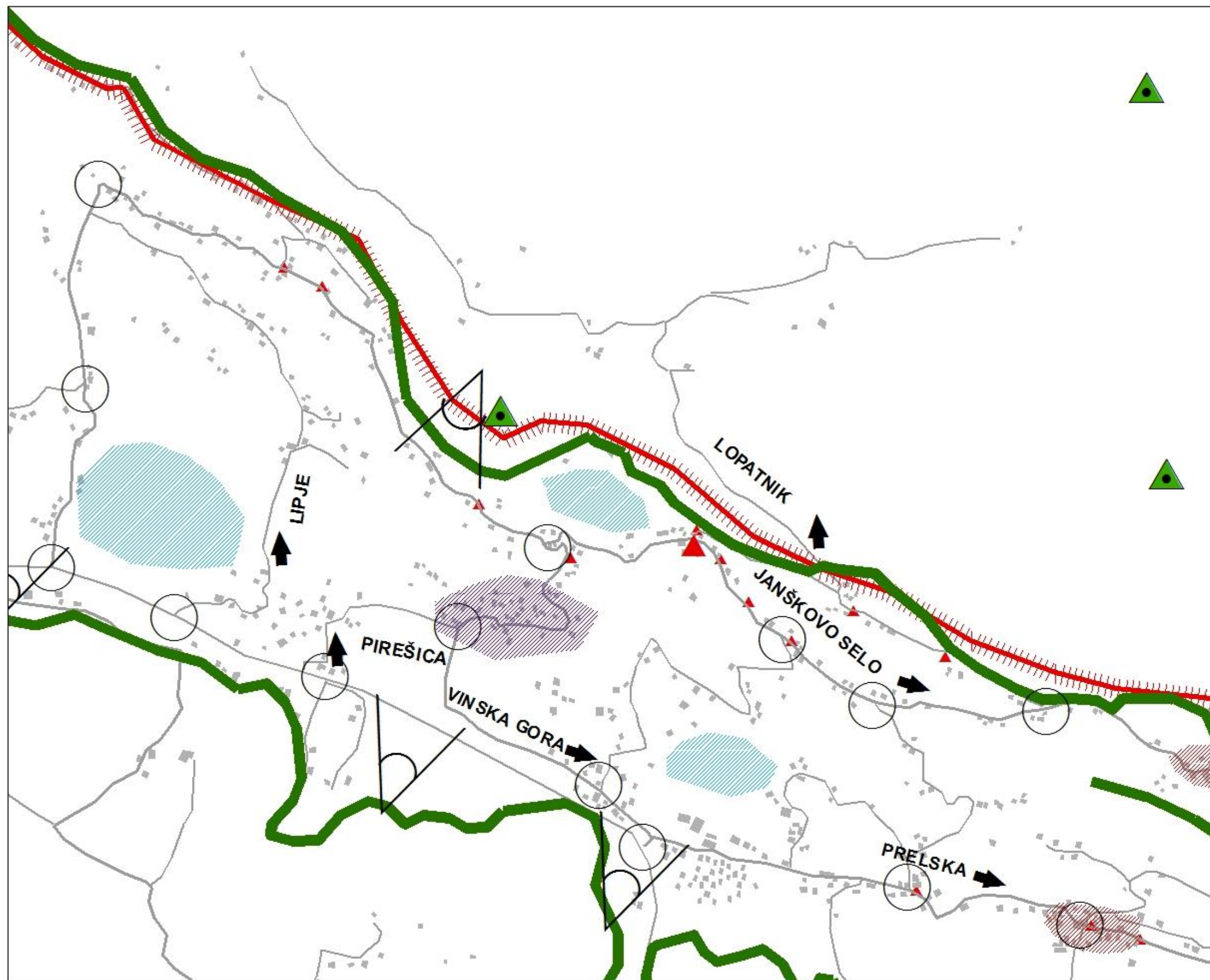

Legenda

- A** staro vaško jedro
- B1** obcestna gradnja
- B2** obcestna gradnja na pobočju
- C** novejša gradnja v gruči
- D** zgostitev grajene strukture
- E** novejša enodružinska gradnja
- F** razpršena gradnja

MERILO: 1:10000
KARTOGRAFSKA PODLAGA: GURS
IZDELALA: KATARINA GRIL
KARTA 5

Vizualna analiza

Legenda

- cesta
- objekt
- ▲ cerkev
- ▲ kapelica
- ▨ kakovostni odprti prostor
- ▨ kričeče barve fasad
- ▨ vaško središče
- ➔ vstop v naselje
- vozlišče
- ▲ vrh griča
- rob gozda
- reliefni rob
- ∨ odprti pogled

MERILO: 1:10000
KARTOGRAFSKA PODLAGA: GURS
IZDELALA: KATARINA GRIL
KARTA 6

Varovanje in omejitev okolja

Legenda

Arheološka dediščina

 spodnje lipje

Naravna dediščina

 jama

 gonžarjeva peč

Sakralna dediščina

 cerkev sv. Janeza Krstnika

 župnišče

Profana dediščina

 hiša vinska gora 23

 domačija vinska gora 24

 domačija vinska gora 7

 domačija prelska 5

 hiša prelska 42

 domačija lipje 5

 domačija lipje 33

 domačija lipje 32

 domačija lipje 29

 hiša lipje 29

 graščina dobrova

 dvor dobrova

MERILO: 1:10000
KARTOGRAFSKA PODLAGA: GURS
IZDELALA: KATARINA GRIL
KARTA 7

4.5.7 Varovanje in omejitve okolja

Karta 7 prikazuje varovanje in omejitve okolja. Pomoč pri izdelavi te karte smo pridobili podatke iz registra nepremičnin, kulturne dediščine Vinske Gore, spletni portal Piso ter atlasa okolja. V obravnavanem območju se nahaja kar nekaj varovanja okolja, zato smo jih razdelili po kategorijah. Razdelili smo jo na štiri dediščine:

- Arheološka dediščina
- Sakralna stavbna dediščina
- Profana stavbna dediščina
- Naravna dediščina

Arheološka dediščina

- Vinska Gora- Arheološko najdišče Spodnje Lipje

Slika 38: Arheološko najdišče Spodnje Lipje

Slika 38 prikazujeta ostanke cestišča iz lomljenega apnenca širine do 3.5 m, vidni so na dveh odsekih v dolžini 22.5 m in 28 m. ustno izročilo govori o rimski cesti. Izhaja najverjetneje srednjega ali novega veka. Adaptacija leta 2008 zaradi poplavljenega cestišča. Nahaja se jugozagodno od cerkve Sv. Janeza Krstnika.

Sakralna stavbna dediščina

- Vinska gora - Župnija, cerkev sv. Janeza Krstnika
Župnija se nahaja na platoju severno on naselja Vinska Gora. Po besedah našega župnika Toneta Krašovca, naj bi cerkvico zgradili leta 1462 v poznoromanskem stilu z majhnim lesenim zvonikom, ki pa je kasneje zgorel. V 18. stoletju je cerkev doživela velik poseg v svojo gotsko podobo. Prizidali so obe stranski kapeli in zvonik. Rebra in sklepniki v cerkvi so

okrašeni z grbi graditeljev in darovalcev. Cerkev okrašujejo štiri gotska okna. Južni stranski oltar je prvotno namenjen sv. Janezu Nepomuku, ki ima v sredini kip Lurške Matere Božje ter vrsto nebeških zavetnikov. Severno stransko kapelo krasi lep baročno – rokokojsko okrašen oltar z kipom sv. Barbare in vrsto nebeških zavetnic. Glavni oltar je posvečen sv. Janezu Krstniku, predstavlja pa znani prizor Jezusovega krsta. Cerkev je bila v 16. stoletju prvič poslikana, vendar so to poslikavo večkrat prebarvali. Zadnje spremembe je cerkev dobila leta

2006. Prenovljen je bil daritveni oltar, ambon, velikonočni svečnik ter pokrit krstni kamen, ki je delo arhitekta Roka Polesa. Novo podobo cerkve pa dopolnjujejo nove klopi ter nove orgle. Na vsaki klopi je izrezljana podoba vinske trte. Slika 39 prikazuje župnijo Vinska Gora.

Slika 39: Župnija Vinska Gora
(Vir: Moj kraj Vinska Gora)

Profana stavbna dediščina

- Črnova - Dvor Dobrova

Slika 40 prikazuje graščino Dobrova, ki se nahaja na rahli vzpetini v razpršenem naselju Črnova. Vidna je iz glavne ceste Vinska Gora – Velenje. Stavba je nadstropna, pravokotnega

tlorisa s štirikapno streho. Dvor ima ohranjene historične elemente kot so: obok, portal, stavbno pohištvo ter dekorativno poslikavo. Najprej je bil dvor omenjen leta 1415, vendar je na začetku 17. stoletja bil prezidan in poimenovan v graščino Dobrova.

(Vir: <http://giskd2s.situla.org>)

Slika 40: Graščina Dobrova

- Črnova - Domačija, kašča, hiša Črnova 13

Domačija se nahaja ob cesti pred križiščem za Dobrno v naselju Črnova. V domačijo spadajo, klet, drvarnica in kašča. Enolična vrhkletna stavba pravokotnega tlorisa je zgrajena v drugi polovici 19. stoletja. Ima zidano klet in kaščo iz tesanih brun. Vzdolž glavne fasade je gank, ob desni stranski fasade pa je prizidana lesena drvarnica. Zanimivost je tudi, da je ostrešje oblike nemškega rušta.

- Lipje – Domačija, hiša Lipje 29

Slika 41: Grilova domačija

Hiša s pripadajočim zemljiščem stoji v nekdanje močno razvitem vinogradniškem območju razpršenega naselja. Natančneje na skrajnem jugozagodnem robu pobočja pod ramšakovim vrhov. Domačija je znani pod imenom Grilova domačija. Hiša je vrhkletno delno zidana, delno lesena stavba s krajšo fasado potisnjena v breg. V hiši se nahaja črna kuhinja z odprtim ognjiščem, veža in štiblc. Zgrajena je sredi 19. stoletja. Pokrita je s slamo. Na Grilovi domačiji se nahaja še gospodarsko poslopje, vodnjak, zeliščni in zelenjavni vrt, vinograd ter sadovnjak. Domačija ponazarja razvoj podeželja od viničarstva do kmetovanja. Slika 41 prikazuje Grilovo domačijo, ki se nahaja v naselju Lipje.

(Vir: http://giskd2s.situla.org/evrdd/P_08_09_17.htm)

- Prelska - Hiša Prelska 42

Hiša stoji severozahodno od jedra naselja Prelska. Hiša je vrhkletna z pravokotnim tlorisom, s krajšo fasado. Bivalni del je sestavljen iz tesanih brun z vezavo na lastovičji rep. Na tramu je letnica 1761, kar predvidimo, da je bila tistega leta tudi zgrajena. (Vir: http://giskd2s.situla.org/evrdd/P_08_09_17.htm).

- Vinska gora - Domačija Vinska gora 7

Hiša stoji v sklopu domačije in jo uvrščamo med kmečke hiše. Nahaja se na desnem

Slika 42: Domačija Vinska Gora 7

bregu Šentjanskega polotoka, južno od cerkve sv. Janeza Krstnika. Hiša ima pravokoten tloris in ima s sedanjo podobo z prizidkom in členjeno fasado. Zdajšnjo podobo je dobila konec 19. Stoletja. Pod sedanjimi ometi se kažejo obrisi poslikav svetnikov. Slika 42 prikazuje zahodni del domačije na Vinski Gori 7.

- Vinska gora - Hiša Vinska gora 23 , kozolec

Kozolec ima dva para oken, postavljen je na betonskih podstavkih. Polkrožne dvojne podporne ročice, na prečnem tramu letnica 1818. Toplar stoji vzporedno z regionalno cesto

Slika 43: Kozolec

Celje - Velenje, ob gospodarskem poslopiju na domačiji Vinska Gora 23. Kozolec je bil leta 2009 na novo obnovljen, saj je bil leto prej porušen v eni izmed prometnih nesreč. Slika 43 prikazuje obnovljen kozolec v Vinski Gori.

(Vir: <http://giskd2s.situla.org>)

- Vinska gora - Domačija Vinska gora 24

Gručasta domačija se nahaja ob nekdanji glavni prometnici Celje -Velenje. V pritlični zidani hiši je bila do druge svetovne vojne gostilna, njeno opremo hrani Muzej Velenje. K tej domačiji uvrščamo hišo, gospodarsko poslopje, sušilnica za hmelj, toplar, klet. Domačijo tvori še nadstropen zidan marof s prislonjenim kozolcem.

(Vir: http://giskd2s.situla.org/evrdd/P_08_09_17.htm)

- Janškovo selo - Mlin na domačiji Vovk

V naselju Vinska Gora smo imeli dva sklopa mlinov in sicer ob Šentjanškem potoku ter ob Temnjaškem potoku. Ob Šentjanškem potoku je bilo sprva 7 mlinov. Danes ni več nobenega. Ob Temnjaškem potoku, je bilo mlinov 13, vendar se jih je do danes obdržalo sedem. Poimenovani so bila po hišnih lastnikih. Še delujoči mlin, ki se imenuje Vovkov mlin, ki je prikazan na spodnji sliki, je star približno 400 let. Včasih je mlel za potrebe Kačjega gradu, za

sosede ter zase. V današnjih časih pa z njim prikazujejo prejšnje čase, in je uvrščen v profano stavbno dediščino. Vsako leto pa ob tem mlinu poteka tudi tradicionalna mlinarska nedelja, ki prikazuje stare obrti in običaje. Slika 44 prikazuje še delujoči mlin v naselju Janškovo selo.

Slika 44: Vovkov mlin

- Črnova – Domačija, gospodarsko poslopje, sušilnica za sadje, hiša Črnova 20
- Lipje – Domačija, hiša Lipje 32
- Prelska - Gosp. poslopje na domačiji Prelska 5

Na obravnavanem območju je dosti sakralne stavbne dediščine, zato nismo opisovali vseh, ampak smo izbrali samo tiste, ki so za kraj najpomembnejše.

Naravna dediščina

Naravna dediščina je vse tisto bogastvo žive in nežive narave, v katero je bil rojen človek. Prejel jo je kot dediščino dedov in predal jo bo kot svojo zapuščino vsem tistim rodovom, ki bodo lahko živeli samo toliko časa, dokler jim bo življenje s svojim obstojem omogočala narava. Pod naravno dediščino uvrščamo:

- ✓ Izviri in studenci,
- ✓ Potoki,
- ✓ Reke,
- ✓ Ribniki,
- ✓ Močvirja,

- ✓ Podzemne jame,
- ✓ Ledeniki,
- ✓ Zdravilne vode,
- ✓ Termalne vode,
- ✓ Atomska voda,
- ✓ Morje,
- ✓ Soline.

(Vir: <http://www.otroci.gov.si>)

V kraju Vinska Gora se nahaja naravna dediščina Šentjanška jama ter Gonžarjeva peč.

- Ime jame: Šentjanška jama na Peči 1,2

Jama se nahaja severno nad naseljem Vinska Gora, pod cerkvico sv. Janeza Krstnika. Ta naravna vrednota zajema jamo z breznom in etažami ter s poševno jamo. Jama meri v dolžino rovov okoli 20 m, zato je uvrščamo med podzemne jame. Šentjanška jama je sestavljena iz apnenčeve skalne stene, ki je prekrita z debelo plastjo lehnjaka. Vhod v jamo se začne z 4m široko dvorano in se nadaljuje s krajšim rovom. Rovi so okrašeni s kapnike, vendar so težko prehodni. Zanimivost te jame je, da je bil skozi jamo narejen rov, ki je vodil do kleti v župnišče. Šentjanška jama pa ni samo naravna vrednota, ampak nam vsako leto služi kot naravna kulisa za prireditev živih jaslic, ki poteka na božični večer. Prvič so potekale žive jaslice leta 1993, posnete pa so bile za oddajo Poglej in zadeni. Slika 45 je kolaž in prikazuje šentjanško jamo iz vseh smeri.

Slika 45: Šentjanška jama

- Gonžarjeva peč

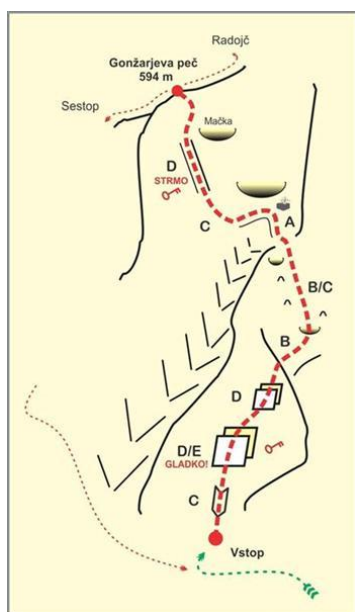
Gonžarjeva peč se nahaja na vzpetini severozahodno od Vinske Gore. Do Gonžarjeve peči je urejena lepa planinska pot, opremljena z markacijami. Na vrhu

Na vrhu Gonžarjeve peči je vpisna skrinjica ter ob njej nekaj klopi. Z vrha pečine se nam odpre lep pogled na Vinsko Goro in okoliško hribovje. Pečina je dobila ime po bližnji Gonžarjevi domačiji. Mogočna stena je nastala kot posledica tektonskega premikanja. Sliki 47 in 48 predstavljata lepoto Gonžarjeve peči.

Gonžarjeva peč pa je zadnje čase bolj poznana zaradi nove plezalne poti. Zavarovalna plezalna pot poteka po južni steni osrednjega dela peči od vznožja stene do razgledne točke,

kjer se združi s pohodno potjo. Težavnostne stopnje se stopnjujejo z ocenami od B do težavnostne stopnje D/E. zaključek poti je speljan na priljubljeno razgledišče, od koder je urjen sestop po planinski poti, ki je delno zavarovalna z žično ograjo. Slika 46 predstavlja skico plezalne poti.

(Vir: (http://pd-vg.velenje.si/ucni_poligon.htm))

Slika 46: Skica plezalne poti

(Vir: <http://pd-vg.velenje.si>)

Slika 48: Gonžarjeva peč

Slika 47: Pogled iz peči

4.6 Swot analiza

Swot analiza je ena najbolj uporabnih analiz v poslovanju. Namenjena je predvsem v podjetništvu, saj z njeno pomočjo naredijo strateške načrte, kam usmeriti poslovanju, kaj ojačiti, opustiti ali podobno. Kot za podjetnike je uporabna tudi za načrtovanje naselja, vasi in podobno.

(Vir: <http://www.blazkos.com/swot-analiza.php>)

Swot analizo sestavljajo štiri vidiki in sicer:

- prednosti
- slabosti
- priložnosti
- nevarnosti

S swot analizo, ki je prikazana v preglednici 5 so za območje Vinske Gore obravnavani vsi štiri vidiki.

Preglednica 5: Swot analiza

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ✓ geografska lega(bližina Velenja) ✓ bogata kulturna in naravna dediščina ✓ gostoljubnost ✓ dostopnost(bližina avtoceste) ✓ veliko turističnih poti ✓ kolesarska pot (urejena po obravnavanem območju) ✓ plezalna steza (Gonžarjeva peč) ✓ blaga klima ✓ sončna lega ✓ prireditve ✓ naravne danosti (veliko gozdne površine, kmetijska površina) ✓ priseljevanje starejše generacije ✓ raznolikost društev 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ opuščanje kmetijskih zemljišč ✓ pomanjkanje igrišč ✓ razpršenost naselja ✓ neurejena prometna in komunalna infrastruktura ✓ izseljevanje mlade generacije ✓ nezanimanje za podeželje

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none">✓ črpanje evropskih sredstev✓ prepoznavnost v ožji in širši okolici✓ povezanost (med sosedski odnosi)✓ razširitev turistične ponudbe✓ sanacija stavbne dediščine✓ ureditev rekreacijskih objektov✓ razširitev vinogradništva, sadjarstva✓ ureditev kanalizacije✓ razvoj ekološkega turizma	<ul style="list-style-type: none">✓ urbanizacija naselja✓ gradnja neprimernih objektov in kričeče barve na fasadah✓ črna odlagališča✓ plazovitost✓ poplavljenost na določenih območjih✓ hudourniki

Zaključne ugotovitve

Z izvedbo prostorskih analiz, kot so: analiza namembnosti objektov, prometno analizo, morfološko analizo, analizo dejanske rabe tal, vizualno analizo, varovanje in omejitve okolja se je ugotavljalo dejansko stanje obravnavanega območja.

Ugotovitve in mnenja:

- ✓ Ureditev kolesarske poti ter izgradnja šolskih avtobusnih postajališč. Pot so naredili leta 2003, vendar pa ta povzroča precejšnje nevšečnosti v prometu, saj poteka po lokalni cesti skozi kraj. Izgradnja šolskih avtobusnih postajališč bi najšibkejšim udeležencem v prometu omogočala varnejšo pot ob prometno zelo obremenjeni cesti.
- ✓ ureditev kanalizacije ter odvajanje in čiščenja odpadnih voda. Za odpravljanje ogroženosti podzemnih virov zdrave pitne vode je potrebno zagotoviti čim boljše in čim hitrejše pokritost območja s primernimi kanalizacijskimi sistemi in povečati obseg čiščenja odpadnih voda, s tem pa zagotoviti ustreznejše varovanje ter izboljšanje kakovosti podzemne vode ter zagotavljanje boljše in varne oskrbe prebivalcev z zdravstveno ustrezno pitno vodo.

Opravljenе analize so služile za pripravo koncepta prostorskega razvoja naselja.

»Ta stran je namenoma prazna«.

5 PREDLOG UREDITVE

5.1 Cilji prostorskega razvoja Vinske Gore

Iz SWOT analize in sklepnih ugotovitev analiz, predstavljenih v prejšnjem poglavju smo oblikovali izhodišča in cilje prostorskega razvoja Vinske Gore. Pri urejanju naselja je pomembno, da so posegi v prostor naravnani pozitivno in pripomorejo k izboljšanju kakovosti bivanja za njegove prebivalce. Če želimo izboljšati kakovost bivanja prebivalcev, moramo določiti cilje ureditve, ki so:

- ✓ Ureditev površin za oddih in rekreacijo
- ✓ Območja namenjena sadovnjakom, vinogradom.
- ✓ Umestitev šole in vrta v naselje
- ✓ Izdelati program razvoja turizma in predvideti lokacije za njegov razvoj
- ✓ Urediti površine za začasno parkiranje (ob večjih prireditvah)
- ✓ Ureditev prometnih površin kot so kolesarska in pešpot

Z omenjenimi cilji bomo poskušali določiti predloge ureditve naselja.

5.2 Koncept razvoja

Ureditev površin namenjenih za šolo in vrtec

v središču naselja se nahajata šola in vrtec, ki potrebujeta nove površine za igranje. Ker je v Vinski Gori čedalje več otrok, je zagotoviti dovolj prostora za igranje in učenje.

Prenova in širitev grajene strukture

Naselje ima na nekaterih delih gručasto strukturo, vendar so na nekaterih delih še nepozidana stavbna zemljišča, ki jih je možno zapolniti z novimi stanovanjskimi objekti. Prenove so potrebne tudi posamezne stavbe, ki so del kulturne dediščine ter tudi propadajoči nenaseljeni stanovanjski objekti in gospodarska poslopja.

Ureditev prometne infrastrukture in začasnih površin parkirišč

Infrastruktura je v Vinski Gori dobro razvita, na nekaterih območjih, kot so središče Vinske Gore je treba na novo urediti cestišče. Treba je urediti nove površine za parkirišča v bližini Večnamenskega doma. Na karti 8 so površine prikazane predvsem v vaških središčih ter začasna parkirišča v času izvajanja družabnih in kulturnih prireditev.

Potrebna je sanacija lokalne ceste, ki poteka iz samega središča Vinske Gore proti naselju Janškovo selo, saj je zaradi slabega vzdrževanja ter prevoznosti tovornih vozil na nekaterih delih zelo v slabem stanju. Na vzhodnem delu naselja predlagamo ureditev novih kolesarskih in pešpoti, ki bodo v celoti povezovala posamezne dele naselja in bodo potekale po obstoječih neprometnih cestah. Potrebna je ureditev začasnih površin namenjenih za parkiranje avtomobilov, saj je v času kulturnih in zabavnih prireditev v samem središču naselja prava zmeda. Zato predlagamo, ureditev začasnih parkirišč poleg lokalne ceste, ki poteka vzporedno z večnamensko dvorano v središču naselja.

Ureditev površin za oddih in rekreacijo

Vinska Gora je zaradi razgibanega reliefa, in drugih naravnih danosti odličen prostor za ureditev površine za oddih in rekreacijo. Okoli Vinske Gore je speljana kolesarska ter planinska pot, manjka le še večje športno in otroško igrišče, ki lahko služi tudi potrebam prebivalcev. Na vzhodu naselja predlagamo ureditev območja namenjenega za šport in sicer v zimskem času ureditev proge za smučanje, v poletnem ter jesenskem pa progo za rolanje. V samem središču kraja, kjer se nahaja že obstoječe igrišče, predlagamo njegovo razširitev, tako da bo lahko namenjeno prebivalcem iz okolice Vinske Gore.

Ureditev površin za sadovnjake, vinograde

Vinska Gora spada med razpršeno naselje, kar pomeni, da ima na svojem območju obsežne kmetijske površine, ki pa so v opuščanju oziroma niso v kmetijski funkciji. Predvsem na severu naselja predlagamo obnovitev, ureditev novih sadovnjakov in vinogradov, ki so včasih že bili, ampak so jih zaradi trtne uši vse uničili.

5.3 Predlog urejanja Vinske Gore

Pri predlogih ureditve naselja lahko načrtujemo celovito ali le delno prestrukturiranje določenega naselja skupaj s pripadajočimi kmetijskimi zemljišči, prometnicami, komunalno opremo, hidrografsko mrežo. Načrtujemo prestavitev kmetij, cone novogradnje, olepšavo vasi, prometno ureditev (Pogačnik, 2006).

Za nadaljnji prostorski razvoj obravnavanega območja, smo si zastavili cilje s pomočjo obravnavanih analiz stanj ter s SWOT analizo. Predlog urejanja Vinske Gore je prikazan na karti 9 namenske rabe prostora v skladu s Pravilnikom OPN:

- ✓ Stavbna zemljišča
- ✓ Območje centralne dejavnosti
- ✓ Kmetijska zemljišča
- ✓ Območje vinogradov, sadovnjakov
- ✓ Gozdna zemljišča
- ✓ Območje za oddih in rekreacijo
- ✓ Območje cest

Predlog prometne ureditve s kolesarskimi in peš povezavami (karta 10)

Prometna ureditev je dobro zasnovana, saj lahko do kraja pridemo iz različnih strani.

Karto prometne smo za lažjo preglednost razdelili na obstoječe ter novo ureditev. V prvi kategoriji je prikazano obstoječe stanje prostora. Obstoječe stanje prikazuje državno cesto, lokalno cesto, javno pot, peš pot po poteh Vinske Gore, kolesarska pot ter križišča. Kolesarska pot poteka na nekaterih delih po javni poti ter lokalni poti, zato se na karti 10 prekriva. Pot po poteh Vinske Gore pa poteka okoli celotnega naselja.

Druga kategorije predstavlja predlagano območje. V tej kategorije smo dodali območja namenjena oddihu in rekreaciji, predlagana kolesarska pot, predlagana pešpot. Smiselna bi bila izgradnja dodatne kolesarske poti, kjer ni toliko prometa, saj bi tako kraj še dodatno dopolnjeval. Kolesarska pot bi lahko bila namenjena tudi rolanju, kje je teren položen ter privlačen za ta šport.

Na vzhodni strani naselja, kjer se nahaja območje namenjeno za oddih in rekreacijo, predlagamo malo več pešpoti ter kolesarskih poti.

Na karti 10 je razviden predlog turističnega program Vinske Gore. Ta program zajema turistične znamenitosti kraja, kjer kraj še dodatno povezuje. Do turističnih točk lahko pridemo s pomočjo kolesa, peš poti ter tudi ponekod z avtomobilom. Turistični program smo označili z številkami. Najpomembnejša točka je torej Cerkev Sv. Janeza Krstnika, Šentjanško jamo ter Domačijo. Nato lahko nadaljujemo peš do Gonžarjeve peči, kjer vidimo čudoviti razgled na celotno naselje Vinske Gore. Če pot nadaljujemo naprej si lahko ogledamo še Grilovo domačijo ter nato še graščino Dobrova. Do območja namenjenega za oddih in rekreacijo pridemo lahko s kolesom, peš ali pa z avtomobilom. Turistični program tega kraja je zelo raznolik, saj si poleg teh točk lahko ogledamo še domačijo Lamperček, poletimo s padalom iz Gonžarjeve peči ali pa se navdušimo nad plazalno steno.

Koncept ureditve

Legenda

- centralna dejavnost
- razširitev centralne dejavnosti
- območje sadovnjaka, vinogradov
- površina za oddih in rekreacijo
- začasna parkirišča
- zgoštev grajene strukture
- gozd
- ohranitev reliefnega robu
- ohranitev odprtega prostora
- ohranitev vaškega središča
- cesta
- objekt

MERILO: 1:10000
KARTOGRAFSKA PODLAGA: GURS
IZDELALA: KATARINA GRIL
KARTA 8

Predlog namenska raba prostora

Legenda

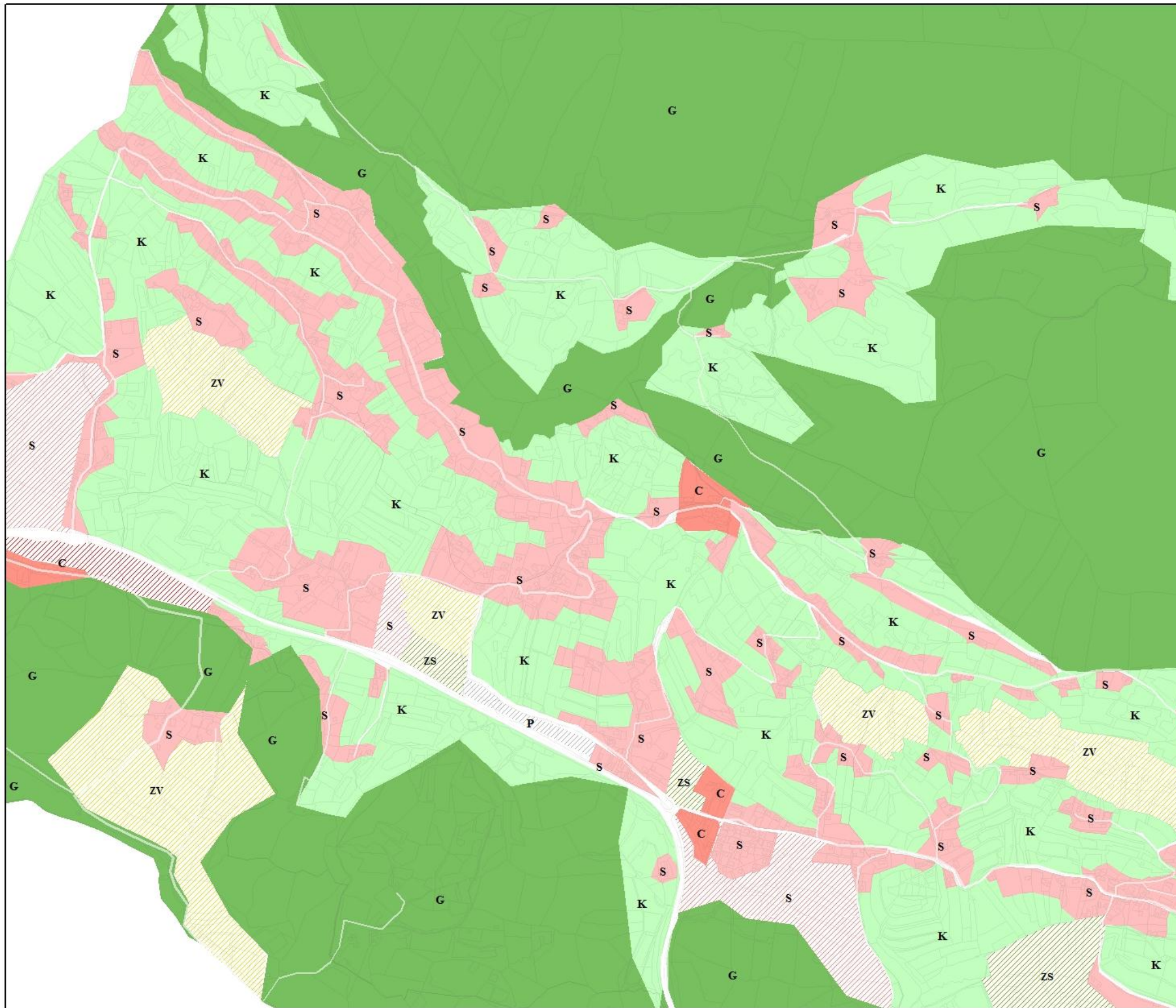
Obstoječe

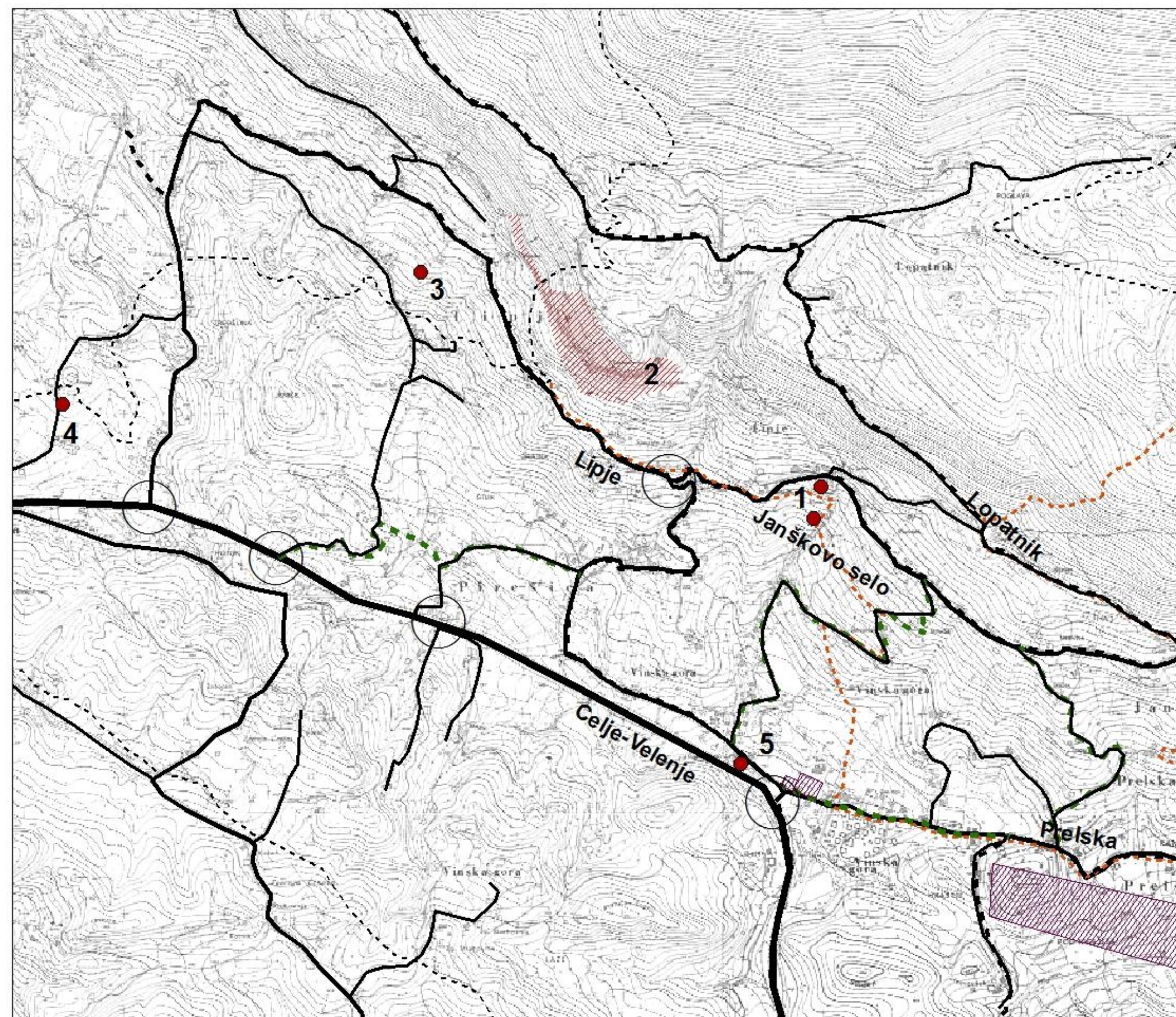
- S območje stanovanj
- P območje prometnih površin
- C območje centralne dejavnosti
- K območje kmetijskih zemljišč
- G območje gozdnih zemljišč

Predlagano

- S območje stanovanj
- P območje prometnih površin
- C območje centralne dejavnosti
- ZS območje za oddih in rekreacijo
- ZV območje vinogradov, sadovnjakov

MERILO: 1:10000
KARTOGRAFSKA PODLAGA: DKN
IZDELALA: KATARINA GRIL
KARTA 9

Predlog prometne ureditve s kolesarskimi in peš povezavami

Obstoječe

- lokalna cesta
- javna pot
- - - kolesarska pot
- - - - pot po poteh Vinske Gore
- križišče

Predlagano

- - - - predlagana peš pot
- - - - predlagana kolesarska pot
- ▨ območje za oddih in rekreacijo
- turistični program

- 1 Cerkev, Šentjanška jama
- 2 Gonžarjeva peč
- 3 Grilova domačija
- 4 Graščina Dobrova
- 5 Toplar in domačija

MERILO: 1:10000
 KARTOGRAFSKA PODLAGA: TTN5
 IZDELALA: KATARINA GRIL
 KARTA 10

6 ZAKLJUČEK

Vinska Gora je razgibano razpršeno naselje, s številnimi kulturnimi in naravnimi vrednotami. Iz opravljenih analiz ter z izdelavo predloga ureditve naselja smo oblikovali predlog prostorske ureditve ter tako poskušali prispevati k večji izkoriščenosti potencialov, ter tudi k boljši prepoznavnosti naselja.

Pri pripravi predloga ureditve naselja smo upoštevali sklope. Prostor smo načrtovati v skladu z načeli trajnostnega razvoja, upoštevali obstoječe normativne ureditve, ki smo jih nadgradili z lastnimi ugotovitvami. V Vinski Gori smo umestili nove objekte, vinogradniška območja, kmetijska območja in druge posege v prostor. Pri tem smo pazili tudi na oblikovano in estetsko podobo obravnavanega območja. Ter upoštevali izhodišča in priporočila v zvezi z ohranjanjem kulturne in naravne dediščine ter varovanjem krajinskih značilnosti naselja.

Z ureditvijo smo se dotaknili objektov, potrebnih prenove, z določanja zemljišč, namenjenih izgradnji novih stanovanjskih objektov. Pri tem smo težili k zgoščevanju naselja, kjer so to dopuščali naravnogeografski in drugi pogoji prostora. Podali smo predloge glede izboljšanja prometne infrastrukture, ki je sicer v naselju v dokaj dobrem stanju. Prostor pa smo želeli popestriti tudi z umeščanjem športnega in turističnega programa v prostor.

S predlogom ne moremo ugoditi vsem prebivalcem, zato je dobro v prihodnje predlagati rešitev in s pomočjo anket ter z aktivnim sodelovanjem z javnostjo narediti prostor še boljši.

Za vsak prostor, ki ga urejamo, bi bilo dobro upoštevati mnenje prebivalcev.

VIRI

Burkeljca, M., Prelog, M., Peršak, Cvar S., Uranker, D. 2003. Strokovne podlage na področju usmerjanja poselitve. Ljubljana, Ministrstvo za okolje, prostor in energijo, Urad RS za prostorsko planiranje: str. 41, 42, 43, 44.

Drozg, V., 1997. Slovenski bivalni prostor postaja nekakšna zmes urbaniziranega podeželja in ruraliziranih mest: razpršena graditev - vzroki in posledice. Delo št.46: 5-10.

Drozg, V., 1996. Urejanje prostora iz vidika razpršene gradnje, zaključno poročilo. Urad RS za prostorsko planiranje, Ljubljana.

Kartografske podlage. DOF(2006), TTN5 (1988), GJI (2010), KS (2002).
Ljubljana, Geodetska uprava Republike Slovenije.

Odlok o prostorskih ureditvenih pogojih za območje planske celote 01. Uradni vestnik MOV, št. 04/2010 - UPB2, 27/10

Ostanek, P., 2012. Ne kričečim barvam na fasadah. Delo in dom (28. mar. 2012) 11, 20: str. 21-24.

Ravbar, M., 1995. Zasnova poselitve v Sloveniji. Inštitut za geografijo, Ljubljana, str. 30-35.

Rebernik, P., 2009. Moj kraj Vinska Gora, Pozoj, tisk NTD, Velenje: str:10 – 17, 390, 391, 393, 395.

Pogačnik, A. 1983. Urbanizem Slovenije: Oris razvoja urbanističnega in regionalnega prostorskega načrtovanja v Sloveniji. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo, str. 42–56.

Pravilnik o vsebini, obliki in načinu priprave občinskega prostorskega načrta ter pogojih za določitev območja razpršene gradnje in območij za razvoj in širitev naselja. UL RS št. 99/2007

Salej, M., Šterbernik, E., 1999. Vinska Gora. Zbornik 9. In 10. Raziskovalnega tabora v letih 1997 in 1998. Velenje. V: Šterbernik, E. (ur.). Erico – Inštitut za ekološke raziskave, tiskarna Velenje: 190 – 259.

Strokovne podlage za pripravo regionalnega prostorskega načrta Ljubljanske urbane regije.
2009. Ljubljana, Urbanistični inštitut RS, Oddelek za krajinsko arhitekturo: str. 12, 24.

Štravs, N., Drev, A., Lamot, A., Sever, F., Lešnik, Z., Videmšek, S. (ur.), 2003. Vinska Gora na prelomu tisočletja. Vinska Gora, Krajevna skupnost, Univerzitetna knjižnica Maribor: 9-25, 68-71, 88-131 str.

Zakon o prostorskem načrtovanju (ZPNačrt). UL RS št. 33/2007.

Zakon o urejanju prostora (ZUREP), UL RS št. 110/2002.

UPORABLJENE SPLETNE STRANI

Agencija RS za okolje

<http://www.arso.gov.si/> (Pridobljeno 15. 5. 2011.)

Gradbena dokumentacija Slonep

<http://www.slonep.net/pred-gradnjo/dokumentacija/?medij=1&arhiv=&month=&scope=92&view=novice&fp=1&direct=10538>
(Pridobljeno 18. 6. 2011.)

Karte naselja

<http://www.geoprostor.net> (Pridobljeno 13. 10. 2011.)

Kulturna dediščina

<http://giskd2s.situla.org/evrdd> (Pridobljeno 21. 12. 2011.)

Krajevna skupnost Vinska Gora

<http://www.vinskagora.si/> (Pridobljeno 21. 12. 2011.)

Naravna dediščina

<http://www.otroci.gov.si> (Pridobljeno 14. 4. 2012.)

Planinsko društvo Vinska Gora

<http://pd-vg.velenje.si/> (Pridobljeno 10. 3. 2012.)

Razpršena gradnja

<http://www.sentilj.si/sl/>, (Pridobljeno: 7. 6. 2011.)

<http://logatec.si/vsebina/razprena-gradnja.htm> (Pridobljeno 7. 6.2011.)

Razpršena poselitev

www.skupnostobcin.si/SOS%20_LASKO_RG_IN_RP_121207.ppt (Pridobljeno 7. 6. 2011.)

Register kulturne dediščine.

<http://rkd.situla.org/> (Pridobljeno 5. 8. 2011.)

Statistični urad RS (SURS). 2011.

<http://www.stat.si/> (Pridobljeno 25. 6., 15. 7., 8. 8. 2011.)

Župnija Šentjanž Vinska Gora

http://www.sentjanz-vg.com/joo_cms/ (Pridobljeno 10. 5. 2011.)

Wikipedia (naselje Vinska Gora).

<http://wikipedia.org/> (Pridobljeno 20. 6. 2011.)